

הכנסת

מרכז המחקר והמידע

**סקירת מצב מפוני גוש-קטיף וצפון השומרון
וטיפול הרשויות בהם
בחלוף עשר שנים מיישום תוכנית ההתנתקות**

י"א באב תשע"ה

27 ביולי 2015

כתיבה: אהוד בקר ואסף וינינגר

אישור: יובל וורגן, ראש צוות

עריכה לשונית: מערכת "דברי הכנסת"

הכנסת, מרכז המחקר והמידע

קריית בן-גוריון, ירושלים 91950

טל': 02 - 6408240/1

פקס: 02 - 6496103

www.knesset.gov.il/mmm

4	תמצית
5	מבוא
6	1. רקע
6	1.1. הסדרת טיפול המדינה במפונים
7	1.2. ועדת החקירה הממלכתית
7	1.3. סגירת מינהלת סל"ע / "תנופה"
8	2. נושאים שבהם נדרש כיום המשך טיפול לפי "תנופה" ולפי ועד המתיישבים
10	3. תקציב
11	4. דיור
11	4.1. קשיים בהסכמי ההעסקה
12	4.2. מעבר לדיור קבע
13	4.3. משפחות לא זכאיות ומשפחות בנים ממשכילים
14	4.4. העסקת מוסדות ציבור
15	4.5. פינוי האתרים הזמניים
17	5. פיצויים
17	5.1. שינוי בפיצויים במסגרת חקיקה
18	5.2. פיצויים בהתאם לוועדות הזכאות ולוועדה המיוחדת
19	6. תעסוקה
20	6.1. עמותת "תעסוקטיף"
21	6.2. גמול פרישה
22	6.3. פיצויים נוספים לבעלי עסקים
23	6.4. פיצוי לדייגים
23	6.5. סיוע לעסקים מטעם מרכז ההשקעות שבמשרד הכלכלה
23	7. חינוך
25	8. בריאות
26	8.1. עריכת מחקר על השפעתו הרפואית של הפינוי

27	8.2. פעילות מוקד "מענים"
29	9. רווחה
30	9.1. תקני רבנים
31	10. מקורות

תמצית

מסמך זה נכתב לבקשת חה"כ אורן חזן ולבקשת חה"כ בצלאל סמוטריץ' ונסקר בו מצב הטיפול במפוני תוכנית ההתנתקות ביוני 2015, כעשור לאחר יישום תוכנית ההתנתקות. במסמך פרטים על סגירת המתוכננת של מינהלת "תנופה"¹, האמונה על הטיפול במפונים, בסוף שנת 2015, והנושאים העיקריים שבהם נדרש כיום המשך הטיפול לפי דיווחים עדכניים של "תנופה" ושל ועד מתיישבי גוש-קטיף. כמו כן מוצג במסמך מידע על מצב המפונים וטיפול הרשויות בהם בהיבטים מרכזיים אלו: דיור, פיצויים, תעסוקה, חינוך, בריאות ורווחה. להלן חלק מהנושאים הבולטים המוצגים בהמשך המסמך:

• דיור:

○ עם שלושה יישובים מ-22 נקודות יישוב שנקבעו כיעד להעסקה קהילתית בטרם נחתם הסכם העסקה או שהבנייה בהם התעכבה במידה ראויה לציון: ניר-עקיבא, אמציה (כרמי-קטיף) ונווה-ים.

○ לפי נתוני "תנופה", כ-71% מכלל המפונים הזכאים לסיוע עברו לבית קבע, וכ-19% טרם החלו בבנייה מסיבות שונות. נוסף על אלה, משפחות שאינן מוגדרות זכאיות לסיוע ומתגוררות באתרים זמניים אינן זוכות לפתרון במסגרת ההעברה הקהילתית, והדבר מקשה את פינוי האתרים.

• פיצויים: ניתנו פיצויים למי שגרו בגוש-קטיף, היו בעלי עסקים בו או איבדו את עבודתם בשל ההתנתקות. בשנים שחלפו מההתנתקות שונה שיעור הפיצויים בחקיקה ובהסכמים נוספים, וככלל הוא גבוה כיום מכפי שהיה במקור. עם זאת, נותרו תיקי תביעות שיש להכריע בהם.

• תעסוקה:

○ מינהלת "תנופה" אינה נותנת כיום סיוע תעסוקתי, ועמותת "תעסוקטיף", מהגופים המרכזיים שעסקו בהשמת מפונים בעבודה בסבסוד המדינה, אינה מקבלת סיוע כספי מתחילת שנת 2015.

○ לפי מינהלת "תנופה", בנתוני אמצע יוני 2015 כ-12% מכלל המפונים בגיל עבודה אינם מועסקים או מוגדרים בתת-תעסוקה.²

• חינוך:

○ התקופה שבה נקבעו בהחלטות הממשלה תקציבי סיוע מיוחדים לטיפול פרטני בתלמידים שפונו בתוכנית ההתנתקות הסתיימה בסוף שנת תשע"ד (2013/14), והדבר הוביל לצמצום בסיוע.

○ לפי משרד החינוך, מדיניותו כיום היא, ככלל, טיפול במפונים כחלק מהקהילות שבהן הם נקלטו וסיוע בסוגיות פרטניות ככל שיעלו.

---

¹ ההתייחסות ל"תנופה" במסמכים שונים בנושא הנדון היא כמינהלת, כאגף וכיחידה, ללא הבחנה ברורה. במסמך זה יתואר הגוף האמון על טיפול במפונים כמינהלת "תנופה", להבדיל מהמינהלת לפינוי אתרים זמניים במשרד האוצר, הנסקרת בהמשך.

² לפי מנכ"ל עמותת "תעסוקטיף", אדם שמוגדר בתת-תעסוקה עובד במשרה חלקית בשכר נמוך שאינו מאפשר פרנסה עצמית ומעוניין למצוא עבודה שתהיה משמעותית יותר בעבורו.

• בריאות :

- סקר בריאותי על מצבם הנפשי של המפונים לא יצא לפועל אף שעברו יותר מחמש שנים מאז המליצה ועדת חקירה ממלכתית לפעול לעריכת סקר כזה.
- מוקד הסיוע הפסיכולוגי "מענים" שהוקם לתמיכה במפונים וטיפול מאז ההתנתקות בכ-5,414 פניות נסגר במרס 2015, לאחר שתקציבו צומצם ופחת מספר הפניות אליו.
- רווחה: האחריות לטיפול ברווחת המפונים עבר מ"תנופה" לרשויות המקומיות שבהן הם גרים, והרשויות זכו למימון מיוחד לסיוע למפונים. מימון זה יסתיים לקראת סוף שנת 2015.

מבוא

באוגוסט 2005 פינתה ממשלת ישראל 1,940 משפחות של אזרחים ישראלים, כ-9,000 נפש, מ-22 יישובים בחבל-עזה ומארבעה יישובים בצפון השומרון.³ המפונים גרו שנים רבות ביישובים שפוננו, חלקם כשלושה עשורים. הפינוי נעשה במסגרת תוכנית ההתנתקות שהוצגה בפומבי לראשונה כ-20 חודשים קודם לכן על-ידי ראש הממשלה דאז, אריאל שרון. הפינוי הוצא לפועל באמצעות צה"ל והמשטרה, ואילו על הטיפול במפונים הופקדה מינהלת סל"ע (סיוע למתיישבי עזה וצפון השומרון), שהוקמה במשרד ראש הממשלה למטרה זו כשנה לפני הפינוי.⁴

מאז הפינוי חלף כמעט עשור, אולם שיקום המפונים טרם הושלם; כ-30% מכלל המשפחות שפוננו וזכאיות לסיוע בבניית בית קבע טרם עברו לביתן.⁵ בשנים שעברו מאז ההתנתקות נכתבו עליה ועל טיפול הרשויות המוסמכות במפונים כמה וכמה דוחות מטעם מבקר המדינה, וכן דוח מטעם ועדת חקירה ממלכתית בראשות המשנה לנשיא בית-המשפט העליון בדימוס השופט אליהו מצא, אשר פורסם ביוני 2010. בדוחות אלה זוהו בעיות מתמשכות במגוון תחומים, כגון תעסוקה, דיור, חינוך, הליך פיצוי המפונים והרווחה הפיזית והנפשית שלהם. הממשלה פעלה בכמה דרכים כדי להוציא לפועל את ההמלצות שצורפו לדוחות, אולם כאמור, הטיפול במפונים טרם הושלם.⁶

לוח זמנים להשלמת הטיפול במפונים נקבע כמה וכמה פעמים בעבר, ועודכן בהתאם לעיכובים ולהתפתחויות שונות. בזמן כתיבת מסמך זה מתוכנן סיום הפעילות של מינהלת "תנופה" בנובמבר 2015, ועד אז אמורה "תנופה" להעביר את הנושאים שבטיפול להגורמים הממשלתיים הרלוונטיים, כל אחד בתחומו.⁷ בשיחה עם נציג מערך ההתיישבות החלופית ב"תנופה" נאמר כי בהתחשב במשימות שעוד נותרו פתוחות, סביר שיהיה צורך לדחות את מועד הסיום שנקבע.⁸

³ דוח ועדת החקירה הממלכתית בנושא טיפולן של הרשויות המוסמכות במפוני גוש-קטיף וצפון השומרון (להלן: דוח ועדת החקירה), 6 ביוני 2010, חלק א': מבוא, עמ' 18–23.

⁴ כאמור, הפעילות שעליה הופקדה המינהלת נעשית היום על-ידי אגף "תנופה" במשרד הבינוי, המזוהה כמינהלת. פרטים נוספים על שינוי זה יובאו בהמשך.

⁵ מינהלת "תנופה", סטטוס "תנופה" – למרכז המחקר והמידע של הכנסת, דוא"ל, 16 ביולי 2015.

⁶ ניתוח יישום המלצות הוועדה ראו: אסף וינינגר ופלורה קוך דבידוביץ', דין-וחשבון ועדת החקירה הממלכתית בנושא טיפולן הרשויות המוסמכות במפוני גוש-קטיף וצפון השומרון: יישום המלצות הוועדה, מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 22 ביוני 2011.

⁷ משרד האוצר, הצעת תקציב לשנת הכספים 2015: משרד ראש הממשלה והסעיפים הצמודים לו, נובמבר 2014, עמ' 69.

⁸ מוטי אלימלך, אחראי תחום דיור זמני, מינהלת "תנופה", פגישה, 8 ביוני 2015.

1.1. הסדרת טיפול המדינה במפונים

- חוק יישום תוכנית ההתנתקות, התשס"ה-2005,⁹ שנחקק טרם ההתנתקות ונכללו בו בין היתר ההסדרים בכל הקשור למתן פיצויים וסיוע למפונים ולהעתקת מקומות המגורים של קבוצות מתיישבים,¹⁰ תוקן כמה וכמה פעמים, ורוב השינויים עסקו בהגדלת הפיצויים:¹¹
  - תיקון מס' 2 לחוק (יולי 2010): תיקון הפיצוי שניתן לשכירים ולבעלי עסקים;
  - תיקון מס' 3 לחוק (מרס 2011): פיצויים לשוכרים פרטיים, מענק ציוד, ביטול ההתייחסות למשך ותק המגורים בבית לקבלת פיצויים לפי מסלול ב';
  - תיקון מס' 4 לחוק (אוגוסט 2011): מתן פיצויים מוגדלים ושיפוי, תוספת לפיצוי על בית מגורים, הסדרת פיצוי מוגדל לחקלאים עבור חתימה על כתב ויתור.¹²
- הטיפול השוטף במפונים ברוב תחומי האחריות הוטל במסגרת חוק זה על מינהלת סל"ע.
- בשנת 2007 נחתם הסכם בין חברי הכנסת אורי אריאל (יו"ר השדולה למען המפונים דאז) ואביגדור יצחקי (יו"ר הקואליציה דאז) ובין מנכ"ל משרד ראש הממשלה וראש מינהלת סל"ע. הסכם זה, שהיה על דעת ועד מתיישבי גוש-קטיף וראשי הקהילות, הביא לקביעת פיצויים והטבות נוספים (במיוחד בתחום האישי ולא לבעלי עסקים ולחקלאים) למפונים תמורת התחייבות חברי הכנסת שלא לקדם הצעות נוספות לתיקון חוק יישום ההתנתקות. קבלת חלק מהסכומים שהוצעו בהסכם הותנתה בחתימת המפונים על כתב ויתור על תביעות עתידיות.¹³
- בשנת 2008 נחקק חוק לקידום יישובי הקבע,¹⁴ שנועד לקצר הליכי תכנון ולקדם פיתוח, הרחבה או הקמה של יישובים לצורך הסדרת יישוב המפונים הזכאים לפי החוק. עם זאת, לפי דוח ועדת החקירה הממלכתית נראה כי השפעת החוק על זירוז התהליכים הייתה למעשה קטנה.¹⁵
- ביולי 2011 נחתם הסכם סיום תביעות בין "תנופה" ובין ראשי קהילות המפונים, במטרה לתת פתרון מקיף לכל סוגיות הטיפול במפונים ולהבטיח כי לא יוגשו תביעות נוספות לפיצוי שעלו לאור דוח ועדת החקירה. לפי ההסכם, על הממשלה לנהוג בסוגיית הטיפול במפונים כב"משימה לאומית", להדגשת חשיבות הנושא.¹⁶ בעקבות הסכם זה תוקן חוק יישום ההתנתקות בתיקון מס' 4.

⁹ להלן החוק, או חוק יישום ההתנתקות.

¹⁰ [דוח ועדת החקירה](#), עמ' 34.

¹¹ תיקונים 1, 5 ו-6 לחוק עסקו בהתאמת מונחים המופיעים בחוק לשינויים בחוקים אחרים, כגון הפיכת מינהל מקרקעי ישראל לרשות מקרקעי ישראל ושינויים בחוק החברות. תיקון מס' 1 הוא במסגרת חוק מינהל מקרקעי ישראל (תיקון מס' 7), התשס"ט-2009. נוסף על כך ראו: חוק יישום תוכנית ההתנתקות (תיקון מס' 2), התש"ע-2010, חוק יישום תוכנית ההתנתקות (תיקון מס' 3), התשע"א-2011, חוק יישום תוכנית ההתנתקות (תיקון מס' 4), התשע"א-2011.

¹² חוק יישום תוכנית ההתנתקות (תיקון מס' 4), התשע"א-2011.

¹³ [דוח ועדת החקירה](#), עמ' 50-51.

¹⁴ חוק לקידום יישובים של מפוני גוש-קטיף, חבל-עזה וצפון השומרון, התשס"ח-2008.

¹⁵ [דוח ועדת החקירה](#), עמ' 51.

¹⁶ מזכירות הממשלה, [החלטה מס' 3560: סיכום המתווה הכולל ליישום המלצות ועדת החקירה הממלכתית בנושא טיפולן של הרשויות המוסמכות במפוני גוש-קטיף וצפון השומרון, מסמך סיום תביעות לפיצויים וסיום פעולתה של מינהלת "תנופה" במשרד ראש הממשלה](#), 31 ביולי 2011.

1.2. ועדת החקירה הממלכתית

בינואר 2009 החליטה הוועדה לענייני ביקורת המדינה של הכנסת על הקמת ועדת חקירה ממלכתית בנושא טיפול הרשויות המוסמכות במפוני גוש-קטיף וצפון השומרון. ועדה זו, בראשות המשנה לנשיא בית-המשפט העליון בדימוס השופט אליהו מצא, פרסמה בספטמבר 2009 דוח ביניים וביוני 2010 דוח סופי.¹⁷ בדוחות אלה זוהו בעיות מתמשכות במגוון תחומים, כגון תעסוקה, דיור, חינוך, הליך פיצוי המפונים והרווחה הפיזית והנפשית של המפונים. ביוני 2011 סקר מרכז המחקר והמידע של הכנסת את יישום המלצות הוועדה, ומצא כי, ככלל, זכה הדוח להתייחסות רצינית מצד הממשלה, שבאה לידי ביטוי בחקיקה ובהחלטות הממשלה, אולם נושאים אחדים נותרו בלא פתרון, ובהם זירוז בניית בתי הקבע, חתימה על הסכמי העתקה שטרם נחתמו והסדרת הפיצויים לחקלאים.¹⁸ נושאים אלו ייסקרו בהמשך.¹⁹

1.3. סגירת מינהלת סל"ע / "תנופה"

מינהלת סל"ע שינתה את שמה למינהלת "תנופה" בנובמבר 2011,²⁰ ונסגרה באופן רשמי בשנת 2013, כאשר המשך הטיפול במפונים הועבר לאגף "תנופה" במשרד הבינוי.²¹ למעשה, באגף אנשי צוות רבים שהיו במינהלת ומלווים את התהליך כבר שנים. מטרת הסגירה, שלוותה בצמצום כוח-אדם ושינוי המבנה הארגוני, הייתה העברת מסר של "פתיחת שלב חדש בתהליך הטיפול והשיקום של המפונים, שבו כל הצדדים עושים מאמץ עליון להביא תהליך זה לידי סיום מהיר".²² עם זאת, תהליכי שיקום המפונים לא הסתיימו, והמינהלת המשיכה לפעול זמן רב מכפי שתוכנן.²³

ביוני 2015 התקבלה החלטת ממשלה בדבר העברת הסמכויות לביצוע חוק יישום ההתנתקות ממשרד הבינוי למשרד החקלאות.²⁴ המעבר תואם על-ידי גורמים מקצועיים בשני המשרדים, ולהערכת מנהל מינהלת "תנופה", התהליך עשוי להימשך חודשים אחדים ולהסתיים לא יאוחר מסוף שנת 2015, שכן לפי החלטת הממשלה סוכם על סגירת המינהלת ב-31 בדצמבר 2015. לפיכך, אחת ממטרות ההליך להטמעת המינהלת במשרד החקלאות היא לאתר גורמים המשכיים לטיפול במפונים לאחר סגירתה, לרבות הקמת ועדות זכאות המחויבות על-פי חוק. בתשובה על שאלתנו הגדיר מנהל "תנופה" את משימת פיזור תפקידי המינהלת במשרדי הממשלה כמורכבת, ואמר כי היא תושלם באופן אחראי ומקצועי.²⁵

לוח זמנים להשלמת הטיפול במפונים נקבע כמה פעמים בעבר, ועודכן בהתאם למצב בפועל. במועד כתיבת מסמך זה סיום פעילות "תנופה" מתוכנן לדצמבר 2015, ועד חודש זה אמורה המינהלת להעביר את

¹⁷ [דוח ועדת החקירה](#), עמ' 19–21.

¹⁸ אסף ויינגר ופלורה קוד דבידוביץ', [דין-וחשבון ועדת החקירה הממלכתית בנושא טיפול הרשויות המוסמכות במפוני גוש-קטיף וצפון השומרון: יישום המלצות הוועדה](#), מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 22 ביוני 2011.

¹⁹ המלצות שיושמו ונסקרו במסמך מרכז המחקר והמידע משנת 2011 לא ייסקרו במסמך זה. בין ההמלצות האלה: טיפול בכלונסאות בוסתן הגליל, מחירי המגרשים במזרח לכיש ובחלוצה, פיצוי בגין נזק לציד, ביטול מקדם הוותק וטיפול ביישובים לא מוכרים. ראו: שם.

²⁰ מזכירות הממשלה, [שינוי כינוי המינהלה לסיוע למתיישבי חבל-עזה וצפון השומרון מ"מינהלת סל"ע" ל"מינהלת תנופה"](#).
²¹ המעבר נעשה בעקבות [הסכם קואליציוני לכינון הממשלה ה-33 בין סיעות הליכוד – ישראל ביתנו והבית היהודי](#), 15 במרס 2013, סעיף 14.5.

²² מזכירות הממשלה, [הודעת מזכיר הממשלה בתום ישיבת הממשלה ביום 15 בנובמבר](#), 15 בנובמבר 2009.

²³ נזכיר כי ההתייחסות ל"תנופה" כמינהלת נמשכת גם היום, למשל [בהסכם הקואליציוני לכינון הממשלה ה-34 בין סיעות הליכוד והבית היהודי](#), 7 במאי 2015, סעיפים 70–74.

²⁴ מזכירות הממשלה, [העברת סמכויות ושטח פעולה – חוק יישום תוכנית ההתנתקות, התשס"ה-2005](#), 14 ביוני 2015.

²⁵ מנחם גרנית, מנהל אגף בכיר "תנופה", משרד הבינוי, מידע על מצבם של מפוני גוש-קטיף, מכתב, 22 ביוני 2015.

הנושאים שבטיפול לגורמים הממשלתיים הרלוונטיים, כל אחד בתחמומו.²⁶ בשיחה עם נציג מערך ההתיישבות החלופית במינהלת נאמר כי בהתחשב במשימות שעוד נותרו, סביר שיהיה צורך לדחות את מועד הסיום.²⁷ ראו להלן את תגובת ועד המתיישבים בנושא זה.

2. נושאים שבהם נדרש כיום המשך טיפול לפי "תנופה" ולפי ועד המתיישבים

להלן פירוט הנושאים שלפי מינהלת "תנופה" דורשים פתרון לצורך סיום הטיפול במפונים ויש לסיים את הטיפול בהם טרם סגירת "תנופה" או לחלופין למצוא מסגרת חלופית שתטפל בהם לאחר מכן:²⁸

- מערך פיצויים: טיפול בהחלטות ובתיקים הפתוחים בפני ועדות הזכאות והוועדה המיוחדת והמשך עבודת הוועדות ככל שיהיה צורך בכך לאחר סגירת המינהלת;
  - השלמת מעבר המשפחות לבתי קבע:
    - השלמת הסכמי ההעסקה;
    - סיוע למשפחות שקיבלו מגרש וטרם סיימו את בניית ביתן ולמשפחות שטרם החלו בבנייה;
  - פינוי האתרים הזמניים;
  - השלמת פיתוח תשתיות ומבני ציבור והשלמת העתקת מבני הציבור;
  - קידום עצמאות מוניציפלית ויישובית: ליווי הרשויות המטפלות במפונים ותקצובן בהתאם להחלטות הממשלה, לרבות בניית תוכנית לעצמאות כלכלית של כל יישוב – ליווי שלדברי נציג "תנופה" יידרש לפחות בשנתיים הקרובות;
  - הסרת חסמים נוספים: תיקון החלטות הממשלה בנושא הדיור הזמני והמעבר לבתי קבע.
- לפי ועד מתיישבי גוש-קטיף, שממשיך לפעול בין הקהילות גם לאחר ההתנתקות, עבודת "תנופה" ראויה להערכה, אך הנושאים שלהלן עדיין דורשים טיפול:²⁹
- נושא שוועד המתיישבים מדגיש במיוחד: **קביעת כתובת ברורה במשרד החקלאות לליווי הטיפול במפונים עד סיומו**, גם לאחר סגירת מינהלת "תנופה", כולל מינוי תקנים לטיפול בנושא לאורך זמן. ככלל, לדברי נציגת הוועד, סגירת מינהלת "תנופה" לא צריכה להיות לפי תאריך שרירותי, אלא עם השלמת המשימה.
  - ליווי המשפחות וסיוע פרטני, כמפורט להלן:
- העברת כספי פיצויים למשפחות, ולשם כך שחרור חסמים וקידום כספי סעיף 308 וכספים אחרים שאושרו לצורך השלמת הבנייה;

²⁶ הצעת תקציב לשנת הכספים 2015: משרד ראש הממשלה והסעיפים הצמודים לו, נובמבר 2014, עמ' 69.

²⁷ מוטי אלימלך, אחראי תחום דיור זמני, מינהלת "תנופה", פגישה, 8 ביוני 2015.

²⁸ מנחם גרנית, מנהל אגף בכיר "תנופה", משרד הבינוי, מידע על מצבם של מפוני גוש-קטיף, מכתב, 22 ביוני 2015; מינהלת "תנופה", מצגת, 27 במאי 2015.

²⁹ ועד מתיישבי גוש-קטיף, תמונת מצב: עשר שנים לעקירה, יולי 2015; ועד מתיישבי גוש-קטיף, לוקחים אחריות עד הסוף: נקודות לקביעת סוף טיפול באנשי גוש-קטיף לקראת ציון עשר שנים לעקירה, ינואר 2015; חגית ירון, חברת ועד מתיישבי גוש-קטיף, שיחת טלפון, 23 ביולי 2015.

³⁰ כספי פיצויים שהותנו בהתקדמות בבניית בית הקבע ובפינוי המבנה היביל באתר הזמני.

- המשך ליווי המשפחות על-ידי יועצים כלכליים ומלווי בנייה וזירוז התהליכים והפתרונות המוצעים כסיוע למשפחות מוחלשות ;
  - מציאת מענה מגורים פרטני לכל המשפחות שהיו חלק מהקהילה ואינן זכאיות למגרש ;
  - הבטחת תנאי מחיה סבירים לדיירי האתרים הזמניים עד השלמת בית הקבע, כולל מבני ציבור ותשתיות ;
  - תעסוקה : מציאת מענה יצירתי לצורך של אזרחים ותיקים בתעסוקה.
- יישובים וקהילות :
    - השלמת הסכמי ההעתקה וליווי ההסכמים ;
    - העמדת כלים לעצמאות יישובית ותקצוב הסיוע לקהילות בדרך ליעד זה, ובכלל זה הקצאת תקני ניהול לארבעה אנשי צוות ביישוב לשלוש שנים והשלמת ההצטיידות במבני ציבור כמפורט בהסכם ההעתקה ועבודות הפיתוח בהתאם ללוחות הזמנים שנקבעו מראש ;
    - מציאת דרך לשמור על התקציבים ליישובים שטרם החלו בבנייה ;
    - שימוש במבני ציבור יבילים במקומות שבהם המבנים הקיימים אינם מתאימים למעבר משפחות וליישובים שאין בהם בית-כנסת בהסכם ההעתקה ;
    - תקנים לרבני קהילות ביישובי הקבע כפי שהיה בגוש-קטיף ;
    - יישוב תביעות של אגודות שהחזיקו רכוש בגוש-קטיף.

3. תקציב

בטבלה שלהלן מפורטות העלויות של פעילות המדינה לסיוע למפונים בפועל באמצעות מינהלת "תנופה" לפי ספרי התקציב לשנים 2005–2014. הסכומים המפורטים הם אלה שנוצלו בפועל ולא סכומי ההוצאה המקוריים בתקציב.

טבלה 1: אומדן העלות התקציבית של הטיפול במפונים על-ידי "תנופה" (באלפי ש"ח), 2005–2014³¹

שם סעיף	תקציב שנוצל									
	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005
שכר מינהלת סל"ע*	10,184	13,624	16,944	16,526	15,532	15,143	19,252	20,074	18,352	11,985
אמרכלות מינהלת סל"ע*	11,052	12,146	16,899	17,217	15,595	15,396	17,672	21,829	39,721	52,074
פעולות מינהלת סל"ע*	6,802	8,106	4,641	6,369	13,737	5,553	14,117	54,734	0	0
הסכמים לקבוצות	45,500	58,328	43,292	96,254	60,633	82,417	88,600	17,218	0	0
פרטים מגורים ומענקים	58,301	52,293	140,985	111,352	64,256	87,674	103,119	148,294	911,579	896,054
סיוע לפרטים תעסוקה	6,003	10,595	12,627	10,372	5,469	11,898	15,548	21,855	22,322	1,219
סיוע לעסקים	79,406	89,283	109,548	127,350	77,851	121,707	203,179	246,294	422,583	66,282
רזרבה לתוכנית ההתנתקות	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
מימון פעולות הממשלה	49,490	31,530	23,375	40,090	81,200	131,956	176,260	310,027	760,529	1,567,420
סך הכול	266,738	275,905	368,311	425,530	334,273	471,744	638,007	840,325	2,175,086	2,595,034

*- לאחר סגירת המינהלת שונו סעיפים אלה ל-"שכר", "אמרכלות" ו-"פעולות".

לפי הטבלה, סך ההוצאות על הטיפול במפונים עד סוף שנת 2014 היה כ-8.4 מיליארד ש"ח. רוב ההוצאות היו בשנים 2005-2006, השנים הראשונות לאחר ההתנתקות. סך ההוצאות לשנים 2010-2014 נאמד בכ-1.67 מיליארד ש"ח, וככלל ההוצאות הן במגמת ירידה, פרט למימון הוצאות הממשלה, שגדל עם השנים, ככל שעברו יותר תחומי אחריות מ"תנופה" למשרדי ממשלה אחרים.

³¹ משרד האוצר, מערכת שאילתות מקוונת לתקציב המדינה וביצועו, תאריך כניסה: 20 ביולי 2015. סכומים אלה מבוססים על התקציב שנועד להשלמת הטיפול במפוני ההתנתקות (סעיף 0406), ולא נכללים בהם הקצבות אחרות, תשלום מתקציבים אחרים לשם הסכמי ההעסקה, תשלומים עקיפים (כגון תשלום דמי אבטלה ודמי הבטחת הכנסה ששולמו למפונים מהמוסד לביטוח לאומי ביישובים שבהם הם גרים כיום) והתשלום הנוסף למשרד הביטחון לצורך ביצוע ההתנתקות, שהיה כ-2.7 מיליארד ש"ח. אילן ביטון, תוכנית ההתנתקות מחבל-עזה ומיישובים בצפון השומרון – אומדן עלות, מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 31 בינואר 2010.

4. דיוור

חוק יישום ההתנתקות אפשר למפונים שהיו בעלי בתים והתגוררו בבתיהם ביום הקובע³² ולמפונים שבאותו יום התגוררו כשוכרים בתנאי שכירות ציבורית (שוכרים ציבוריים) לבחור בין שתי חלופות התיישבות: **מסלול עצמאי ומסלול קהילתי**. בחירה במסלול העצמאי זיכתה את המפונים בפיצוי על המבנה של בית מגוריהם, שנועד לאפשר להם לבנות לעצמם בית חדש, בצירוף רכיבי פיצוי כגון פיצוי על שווי הקרקע. המסלול הקהילתי נועד למי שביקשו לשמר את חיי הקהילה שלהם לאחר הפינוי ולהצטרף להעתקה קהילתית מרוכזת למקום אחר, במגבלות מסוימות.³³ בהסכמי ההעתקה נכללה גם העתקת מוסדות ציבור, שהוגשה בקשה להמשיך לקיימם במקום אחר. בתחילת יוני 2015 היו התשלומים לפי הסכמי ההעתקה של קהילות ומוסדות כ-4.5 מיליארד ש"ח.³⁴

רוב המשפחות שהתגוררו בגוש-קטיף בחרו בהעתקה קהילתית, ולמסלול זה קשורות הסוגיות העיקריות שדורשות טיפול בתחום הדיוור הן לפי "תנופה" והן לפי ועד המתיישבים.³⁵ להלן סקירת הסוגיות האלה.

4.1. קשיים בהסכמי ההעתקה

הסכם העתקה הוא הסכם עם קבוצת מפונים זכאים שבה 20 משפחות או יותר, או עם אגודה שיתופית, שבו מוסדרת העתקת מקום מגורי הקבוצה במסגרת קהילתית אחת ליישוב קולט, קיים או חדש, בתחומי המדינה.³⁶ לפי מינהלת "תנופה", באמצע יוני 2015 היו 22 נקודות ליישובי קבע (שתיים מהן לא במסגרת הסכם העתקה), ונותרו שלושה יישובים שבהם הסכם ההעתקה טרם נחתם או שהבנייה בהם התעכבה במידה ראויה לציון, כמפורט להלן:

- ניר-עקיבא: לפי "תנופה", ההסכם נחתם בנובמבר 2012, והחלה בניית בתי הקבע. עם זאת, בהתאם לנתוני המעקב, בסוף מאי 2015 טרם החלו 17 מ-18 המשפחות שבהסכם ההעתקה בבנייה, ורק משפחה אחת סיימה את כל התהליך ועברה לבית קבע. מ"תנופה" נמסר עוד כי העבודות הן לקראת סיום שלב עבודות העפר, וההערכה היא כי המועצה תצא למכרז על עבודות הפיתוח לפני סוף יולי 2015, ועד סוף אוגוסט 2015 ייבחר קבלן.
- אמציה (כרמי-קטיף): לפי "תנופה", הסכם ההעתקה נחתם בנובמבר 2011, ועבודות הפיתוח הסתיימו, אך תהליך הבנייה רק החל וטרם ניתן מענה מטעם רשות מקרקעי ישראל (רמ"י) בדבר אופן שיוך המגרשים המוגדלים בהתאם להסכם ההעתקה שנחתם.
- נווה-ים: ההסכם טרם נחתם. לפי "תנופה", פירוק הקיבוץ וחובותיו, הבעלות המגוונת על שטחי ההרחבה המיועדים והסכם העתקת המפונים יצרו מערכת הסכמית מורכבת ביותר, המנוהלת על-ידי מפרק הקיבוץ מטעם רשם האגודות השיתופיות, והצורך בחתימת כל הגורמים על כל ההסכמים יוצר קשיים בעבודה על ההסכם. עד כה הייתה עבודה רבה לקראת החתימה. לדברי מנחם גרנית, מנהל אגף

³² 6 ביוני 2004, שבו התקבלה החלטת הממשלה בדבר תוכנית ההתנתקות, נקבע כיום הקובע לעניין זכויות הנובעות מהחוק. ראו חוק יישום תוכנית ההתנתקות, התשס"ה-2005, סעיף 2.

³³ אסף ויניגר ופלורה קוך דבידוביץ', [דן-וחשבון ועדת החקירה הממלכתית בנושא טיפול הרשויות המוסמכות במפוני גוש-קטיף וצפון השומרון: יישום המלצות הוועדה](#), מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 22 ביוני 2011, עמ' 11-12.

³⁴ מינהלת "תנופה", מצגת, 27 במאי 2015.

³⁵ כך עולה מתוך: ועד מתיישבי גוש-קטיף, תמונת מצב: עשר שנים לעקירה, יולי 2015, עמ' 8; מנחם גרנית, מנהל אגף בכיר "תנופה", משרד הבינוי, מידע על מצבם של מפוני גוש-קטיף, מכתב, 22 ביוני 2015.

³⁶ [דוח ועדת החקירה](#), עמ' 36.

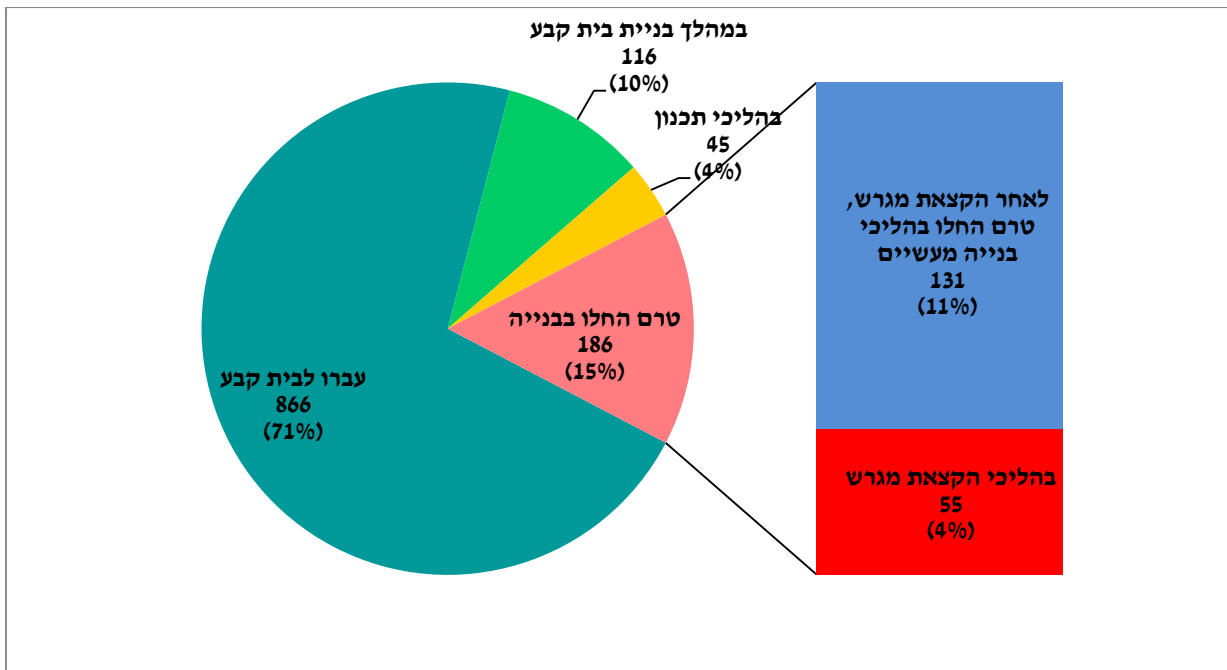
"תנופה" במשרד הבינוי, גם אם עד כה הגיעו כל הצדדים להבנות, אי-אפשר לדעת מתי ימומש הסכם ההעסקה כל עוד לא חתמו כל הצדדים על כל ההסכמים. מר גרנית ביקש להבהיר כי משרד הבינוי החל לבצע עבודות פיתוח באתר, וכי המפונים מעלים דרישות לא שוויוניות עבור ילדיהם, שהמדינה אינה יכולה להיענות להן.³⁷ לדברי הגב' חגית ירון, נציגת ועד המתיישבים, בשל העיכובים והקשיים בנושא זה יש ציפייה שראש הממשלה יתערב ויביא לפתרון.³⁸

יש להבהיר כי גם לאחר החתימה המפונים זכאים ל-18 חודשים של דיור זמני ללא תשלום עד להשלמת בניית בית הקבע שלהם.

4.2. מעבר לדיור קבע

ועדת החקירה הממלכתית המליצה כי הממשלה תפעל כך שסיום המעבר לבתי הקבע ברוב היישובים יהיה בסוף שנת 2011,³⁹ אך המעבר טרם הסתיים: אומנם מ-1,213 משפחות שנחשבות זכאיות להסכמי העסקה 71% (866 משפחות) עברו לבתי הקבע שלהן, אך ביוני 2015 עדיין יש משפחות בשלבים שונים של התהליך לקראת בניית בית קבע לעצמן. נתונים על המשפחות האלה מוצגים בתרשים שלהלן.

תרשים 1: סטטוס המעבר של מפונים לבתי קבע, יוני 2015⁴⁰

לפי התרשים, מכלל המשפחות שטרם החלו בבנייה, 55 נמצאות בהליך הקצאת מגרש. משפחות אלה כולן מיועדות לבנות את ביתן בנווה-ים או בכרמי-קטיף, יישובים שטרם נחתם עמם הסכם העסקה או שהבנייה בהם היא בשלביה הראשונים. לפי "תנופה", הצפי הוא כי עד סוף שנת 2015 יצטמצם מספר המשפחות

³⁷ מנחם גרנית, מנהל אגף בכיר "תנופה", משרד הבינוי, מידע על מצבם של מפוני גוש-קטיף, מכתב, 22 ביוני 2015.

³⁸ חגית ירון, חברת ועד מתיישבי גוש-קטיף, שיחת טלפון, 23 ביולי 2015.

³⁹ [דוח ועדת החקירה](#), עמ' 472.

⁴⁰ הנתונים ממינהלת "תנופה" במשרד הבינוי מעודכנים ל-24 ביוני 2015. לפי נתונים שהוצגו על-ידי ועד מתיישבי גוש-קטיף מיוולי 2015, 75% הם בבית קבע, 10% הם במהלך בניית בית קבע ו-15% טרם החלו בבנייה. ועד מתיישבי גוש-קטיף, [תמונת מצב: עשר שנים לעקירה](#), יולי 2015.

שטרם החלו בבניית בית הקבע שלהן (כולל משפחות שבהליכי תכנון) מ-231 לכ-180, ומספר המשפחות שנמצאות בהליך הקצאת מגרש יפחת ל-20, ורק מקהילת נווה-ים.

נוסף על משפחות אלו, הזכאיות להסכמי העתקה, יש כ-450 משפחות של בנים שרכשו מגרשים בהסכם ההעתקה. תהליך הבנייה של אלה אינו בתחום העבודה של מינהלת "תנופה".

כ-95 ממשפחות הזכאים מתקשות בקידום הבנייה מסיבות שונות. כדי לקדם את המעבר לבתי הקבע המינהלת מציעה למשפחות אלו ליווי צמוד של מלווי בנייה, יועצים כלכליים, יועצים סוציאליים ויועצים משפטיים. נוסף על כך, משפחות בהליכי בניית בית הקבע זוכות להסדרת חובות שכר דירה למגורים באתרים הזמניים, ומתקיימת עבודה על מנגנון להקדמת שחרור תשלומי פיצויים באופן שיסייע להשלמת הבנייה. משפחות אלה יכולות לבחור בין כמה אפשרויות לבניית בית קבע על מגרש הפרטי, ובכללן בנייה עצמית והעתקת קרווילה.

לפי ועד המתיישבים, החסם העיקרי בפני משפחות אשר טרם עברו לבית הקבע הוא הבירוקרטיה, ובכללה קבלת הכספים לפי סעיף 8 לחוק. קבלת כספים אלה, המשמשים לבניית בית הקבע, נעשית בארבע נקודות זמן: עם הגשת התוכנית, עם תחילת הבנייה, עם פינוי הקרווילה ועם הגשת טופס 4, המאשר כי המבנה בטוח וראוי למגורים. התניית חלק הכספים הרביעי בטופס 4 מקשה על משפחות הזקוקות לכסף זה כדי לסיים את הבנייה. ועד המתיישבים עומד בקשר עם קרן הלוואות ללא ריבית המאפשרת מתן הלוואות גישור למשפחות, ובנתוני אמצע יולי 2015 השתמשו 12 משפחות באפשרות זו.⁴¹ קושי נוסף קשור לתנאי הצעת יחידות הדיור היבילות למפונים המעוניינים לפנות את הקרווילה: יחידות אלו מושכרות ממינהלת פינוי האתרים וממוקמות על המגרש שהמשפחה זכאית לו, ועם סיום הבנייה ניתנת למשפחה אפשרות לרכוש את יחידת הדיור או להחזיר אותה. לפי הוועד, החוזה המוצע למעוניינים ביחידות דיור אלה הוא דרקוני ומרתיע משפחות מלחתום עליו, אף שהיה עשוי לסייע לפינוי המשפחות מהקרווילות ולהתקדם לבניית בתי קבע.⁴²

אשר לבניית מבני ציבור – לפי מינהלת "תנופה", ביישובי הקבע בניית מבנים אלה היא בשלבים מתקדמים, על-פי החלטת הממשלה 1414 (נתק/2), וניתנו לרשויות המקומיות הרשאות בנייה להשלמת המשימה.⁴³

4.3. משפחות לא זכאיות ומשפחות בנים ממשיכים

נוסף על משפחות הזכאים מתגוררות באתרים הזמניים גם משפחות אחרות, כמפורט להלן:

- משפחות לא זכאיות – משפחות שלא עמדו בקריטריונים הקבועים בחוק לזכאות להצטרף להסכמי ההעתקה. הקריטריון המרכזי להגדרת זכאות לפי החוק הוא "מרכז החיים בשטח המפונה ביום הקובע" (לעניין זה היום הקובע הוא 6 ביוני 2004, כאמור בסעיף 2 לחוק יישום ההתנתקות);
- בנים ומשפחות בנים – ילדי המפונים, שגרו עם הוריהם או לא היו בעלי משפחה בזמן ההתנתקות, ועברו לגור ליד הוריהם בקרוונים שנקנו באופן פרטי, במבנים לא חוקיים או בדיור הזמני ששימש את הוריהם לאחר מעבר ההורים לדיור קבע.

⁴¹ חגית ירון, חברת ועד מתיישבי גוש-קטיף, שיחת טלפון, 23 ביולי 2015.

⁴² שם.

⁴³ מנחם גרנית, מנהל אגף בכיר "תנופה", משרד הבינוי, מידע על מצבם של מפוני גוש-קטיף, מכתב, 22 ביוני 2015. יש להבדיל בין מוסדות ציבור אלה, שנועדו לקהילות החדשות, ובין מוסדות ציבור שהוסכם כי יועתקו מגוש-קטיף. האחרונים ייסקרו בהמשך.

לפי נתוני "תנופה", באתרים ניצן, עין-צורים ואבני-איתן מתגוררות כ-31 משפחות לא זכאיות, ול-13 מהן מגרש שנקנה עצמאית באתרי הקבע, 58 משפחות בנים שמתגוררות בדיור הזמני בניצן וכ-40 בנים המתגוררים במבנים לא חוקיים בניצן.

בניגוד למשפחות הזכאים, המשפחות שאינן זכאיות ומשפחות הבנים אינן מקבלות סיוע בתשלום שכר דירה והוצאות מגורים נוספות. לפי מינהלת "תנופה", הסדרת מגורי המשפחות שאינן זכאיות ומשפחות הבנים באתרי הדיור הזמני נעשית על-ידי מינהלת פינוי האתרים הזמניים שבאגף החשב הכללי במשרד האוצר, ולא על-ידי "תנופה".

לפי מינהלת פינוי האתרים הזמניים, הסדרת המגורים למשפחות שאינן זכאיות היא לתקופה קצובה, עד 18 חודשים, בהתאם לעמידה באבני דרך שנקבעו, על-פי החלטת הממשלה בנושא.⁴⁴ בין התנאים ואבני הדרך חתימה על הסכם שכירות עם חברת הניהול "עמיגור", תשלום דמי שכירות בהתאם לתקופת השכירות (בסכום שנשמך על חוות דעת השמאי הממשלתי), הסדרת חוב דמי שימוש בגין שימוש שלא כדין במבנה ממועד תפיסת החזקה עד מועד ההסדרה בפועל ופינוי בנייה בלתי חוקית בשטח המגרש שעליו מוצב המבנה שבבעלות המדינה. המינהלת גיבשה מתווה ליישום ההחלטה, שיש בו התחשבות במצב המשפחה. בהחלטת הממשלה וביוזמת אגף החשב הכללי במשרד האוצר נקבעו גם תנאים אשר בהתקיימם יופחתו ב-50% דמי השכירות וחוב דמי השימוש. ממשרד האוצר נמסר כי עיקר הבקרה בפועל על מילוי תנאי הסכם השכירות נעשה על-ידי מינהלת פינוי האתרים הזמניים, ובהחלטת הממשלה הוטלה משימה זו על מינהלת "תנופה". כמו כן, רוב המקרים מצביעים על כך שהמשפחות מתקשות לעמוד באבני הדרך ואינן מדווחות למינהלת כמתחייב בהסכם השכירות אלא לאחר בקשה או פנייה מצדה.

לפי ועד המתיישבים, הפתרון המוצע למשפחות שאינן זכאיות ואין ברשותן מגרש הוא דיור ציבורי, אשר אינו בנמצא ביישובים החדשים, ולפיכך משפחות אלה לא יוכלו להמשיך בחיי הקהילה עם קבוצות המפונים הזכאים. נוסף על כך, לטענת ועד המתיישבים, מינהלת פינוי האתרים דואגת בראש ובראשונה לפינוי האתר, אינה מכירה את המשפחות ואינה מודעת לקשיים שלהן. המלצת הוועד היא להעביר את האחריות לאתרים מהמינהלת פינוי האתרים למינהלת "תנופה".⁴⁵

4.4. העתקת מוסדות ציבור

להלן פירוט הסטטוס של העתקת מוסדות הציבור שהיו בגוש-קטיף והוסכם יועתקו, לפי דיווח "תנופה", באמצע יוני 2015:⁴⁶

- חמישה מוסדות שהסתיימה בנייתם: בית הילברג, בית שמרית, מכינת עוצם, צביה קטיף, תלמוד תורה עצמונה;
- שני מוסדות בתהליך הקמה:
  - אולפנת נווה-דקלים: אוכלסה ומתפקדת בפועל. סך עלות הסכם ההעסקה הוא כ-60 מיליון ש"ח, והגשת החשבון הסופי צפויה עד סוף שנת 2015;

⁴⁴ גבי שוחט, סגן בכיר לחשבת הכללית, משרד האוצר, מינהלת פינוי האתרים הזמניים – תיאור פעילות, מכתב, 26 ביולי 2015; מזכירות הממשלה, החלטה מס' נתק/7 של ועדת שרים לעניין הסיוע למתיישבים והסדרת התיישבות חלופית בגין ביצוע תוכנית ההתנתקות, מיום 21 ביולי 2014.

⁴⁵ חגית ירון, חברת ועד מתיישבי גוש-קטיף, שיחת טלפון, 23 ביולי 2015.

⁴⁶ מנחם גרנית, מנהל אגף בכיר "תנופה", משרד הבינוי, מידע על מצבם של מפוני גוש-קטיף, מכתב, 22 ביוני 2015.

- ישיבת ההסדר ימית : סיום הבנייה צפוי באוגוסט 2015, והאכלוס בספטמבר 2015. סך עלות הסכם ההעסקה : כ-55 מיליון ש"ח ;
- שני מוסדות בתחילת בנייה :
- מדרשת נצרים : הבנייה רק החלה, וסיום הבנייה צפוי ביוני 2017. העלות המשוערת של הסכם ההעסקה כ-30 מיליון ש"ח ;
- מדרשת הדרום : נקבע קבלן זוכה, אך הוא חזר בו. הוחלט להעביר את העבודה לקבלן שהצעתו הייתה הזולה ביותר אחריו, ובזמן כתיבת המסמך מתנהל הליך להסדרת הנושא בהתאם לחוק חובת מכרזים. תחילת הבנייה צפויה בספטמבר 2015, סיום הבנייה בספטמבר 2017, והעלות המשוערת של הסכם ההעסקה היא כ-30 מיליון ש"ח ;
- ארבעה מוסדות שטרם נחתם הסכם ההעסקה :
- מכון "התורה והארץ" : פועל באופן זמני באשקלון ומיועד לשכון קבע ביישוב שבי-דרום. בימים אלה סוכם עם הרשות המקומית על מיקום מוסד הקבע. חתימת הסכם ההעסקה, לאחר השלמת התכנון, צפויה בשנת 2016, ולפיכך תחילת הבנייה אינה צפויה לפני ינואר 2017, וסיומה צפוי בשנת 2019. העלות המשוערת של הסכם ההעסקה היא כ-30 מיליון ש"ח ;
- ישיבת "נצר מטעי" : תכנון במימון המדינה החל באתר אחד באריאל. לפי "תנופה", לאחר תחילת התכנון גורמים בעירייה חזרו בהם מאישור המיקום, ולפיכך נבחר מקום חדש, אבל נוצר עיכוב בעבודות. לפי הערכת "תנופה", הסכם ההעסקה ייחתם במאי 2016, התכנון במיקום החדש יחל באוגוסט 2015, הבנייה תחל בספטמבר 2016, וסיומה צפוי בספטמבר 2018. העלות המשוערת של הסכם ההעסקה היא כ-30 מיליון ש"ח ;
- ישיבת "תורת החיים" : לפי עקרונות הסכם ההעסקה המוסד יועתק מנווה-דקלים למקומו הנוכחי ביד-בנימין, והמדינה תממן את שיפוץ המבנים הקיימים. התקבלה חוות דעת הנדסית שלפיה מאחר שמדובר במבנים ישנים מאוד, עלות שיפוץ תהיה כמעט זהה לעלות הקמה מחדש, ולפיכך שונו עקרונות ההסכם, תהליך תכנון מפורט החל מחדש ועודנו מתקדם. לפי הערכת "תנופה", הסכם ההעסקה ייחתם בינואר 2016, והבנייה תסתיים בפברואר 2018. העלות המשוערת של הסכם ההעסקה היא כ-80 מיליון ש"ח.
- גן-החיות "קטיפארי" : עלתה השאלה אם מדובר במוסד ציבור על-פי הגדרתו בחוק, וטרם התקבלה החלטה בסוגיה זו. צפי קבלת ההחלטה – אוגוסט 2015. אין אפשרות להעריך את עלות הסכם ההעסקה או את מועד החתימה עליו.

4.5. פינוי האתרים הזמניים⁴⁷

לפי מינהלת "תנופה", בנתוני סוף מאי 2015 יש חמישה אתרי דיור זמני : ניצן, עין-צורים, יד-בנימין, מבקיעים-יד-חנה ואבני-איתן. בסך הכול גרות באתרים אלה 366 משפחות בקרווילות, ועוד כ-40 משפחות

⁴⁷ מקור המידע בפרק זה על המינהלת לפינוי האתרים הזמניים : גבי שוחט, סגן בכיר לחשבת הכללית, משרד האוצר, מינהלת פינוי האתרים הזמניים – תיאור פעילות, מכתב, 26 ביולי 2015.

בקרוננים. בניצן מתגוררים נוסף על דיירים על-פי חוק כ-40 בנים במבנים לא חוקיים ו-58 משפחות בנים בדיור הזמני. 45 ממשפחות הבנים ממתיונות להסדרה.⁴⁸

מינהלת פינוי האתרים הזמניים (להלן: המינהלת) שבמשרד האוצר, שפועלת בחטיבת רכש הנכסים והלוגיסטיקה באגף החשב הכללי, הוקמה בעקבות דוח הביניים של ועדת החקירה הממלכתית שפורסם בספטמבר 2009 והחלה לפעול בפברואר 2010. בין מטרותיה: פינוי ופירוק האתרים הזמניים בהתאם להחלטות הממשלה וועדת המכרזים המיוחדת לפינוי אתרים זמניים.⁴⁹ עד כה פעלה המינהלת לפינוי כ-700 מבנים יבילים, ולנוכח התמשכות התהליך לשיקום המפונים ומעבר המשפחות לבתי קבע התרחבו תחומי פעילותה, כמפורט להלן.⁵⁰

- פינוי מבנים יבילים במטרה להביא לפירוק האתרים הזמניים. משנת 2010 המינהלת פועלת לפינוי המבנים היבילים ולאחסונם בהתקשרות עם קבלנים מומחים. כפי שצוין קודם, פינוי קשור לקבלת פיצוי: לפי הסכם הח"כים משנת 2007 (אשר נסקר בפרק 1.1), יעוכבו 40% מכספי המענק (הניתן למשפחה זכאית) או 50% מההלוואה (הניתנת למשפחה שאינן זכאית) עד לפינוי הדיור הזמני, ומי שלא יפנה את הדיור הזמני בתוך זמן סביר, בהתחשב בנסיבות, יאבד את זכותו למענק או להלוואה, ויידרש להשיבם לממשלה. ממשרד האוצר נמסר כי יש מקרים רבים של עיכוב או איחור בפינוי, ורק במקרים יחידים הפעילה המינהלת את הסמכות שבידיה מכוח ההסכם לקזז מכספי המענק.⁵¹

- הסדרת מגורים למשפחות זכאיות ולמשפחות שאינן זכאיות:⁵²

- משפחות זכאיות: לפי החלטת הממשלה מס' 1414, שהתקבלה בפברואר 2014, על מינהלת "תנופה" לערוך מיפוי של כל המשפחות המתגוררות באתרים הזמניים ומתקשות לעבור לבית קבע, ולהתאים להן פתרון קבע. לפי משרד האוצר, פרט למקרים יחידים, טרם הועברו נתוני המיפוי המלאים כמתבקש מהחלטת הממשלה.⁵³ המינהלת פעלה לערוך ולנסח את הסכמי השכירות למשפחות הזכאיות בהתאם לפתרון הקבע שנבחר וסטטוס בניית בית הקבע.

- משפחות שאינן זכאיות: כאמור, המינהלת אמונה על מתווה להסדרת מגורי משפחות אלה באתרים לזמן מוגבל. יש להוסיף כי באפריל 2011 גובש מסמך עקרונות בשיתוף גורמים מ"תנופה" וממשרד המשפטים, ונקבעו בו עקרונות להסדרת מגורים לתקופה קצובה למשפחות בנים ממשיכים שאינן זכאיות, במסגרת תהליך שכונה "בקשה להכרה במעמד של שוכר זכאי", בתנאים שונים, ובהם רציפות מגורים באתר הזמני, רכישת מגרש ביישוב קבע על-ידי המשפחה ותשלום תמורתו, הסכם חכירה עם רמ"י, ועוד, ובמאי 2013 קיבלה ועדת המכרזים המיוחדת החלטה עקרונית המאשרת הסדרת מגורי משפחות שאינן זכאיות באתרים בפטור ממכרז לתקופה קצובה עד למעבר לבית קבע.

---

⁴⁸ מינהלת "תנופה", מצגת, 27 במאי 2015.

⁴⁹ ועדה זו הוקמה לאישור פעילות המינהלת. בראשה סגן בכיר לחשבת הכללית, ושאר חבריה הם נציגי המחלקה המשפטית ואגף התקציבים במשרד האוצר, חשב משרד האוצר, מנהלת המינהלת ושני נציגים של מינהלת "תנופה".

⁵⁰ גבי שוחט, סגן בכיר לחשבת הכללית, משרד האוצר, מינהלת פינוי האתרים הזמניים – תיאור פעילות, מכתב, 26 ביולי 2015. שם.⁵¹

⁵² פעילות זו נעשת בהתאם להחלטת הממשלה מס' 1414, החלטת הממשלה מס' 1959, והחלטת ועדת המכרזים המיוחדת מס' 24/4.

⁵³ גבי שוחט, סגן בכיר לחשבת הכללית, משרד האוצר, מינהלת פינוי האתרים הזמניים – תיאור פעילות, מכתב, 26 ביולי 2015.

- אכיפת הדין בשטחי האתרים הזמניים: המינהלת פועלת לשמירת החוק באתרים הזמניים, בשיתוף פעולה עם גורמי האכיפה (המשטרה, הרשויות המקומיות וכו'), ובמסגרת זו היא מטפלת בבנייה בלתי חוקית באתרים, ובכלל זה במפגעים בטיחותיים ובחיבורי חשמל פיראטיים. עם השנים נעשו מאמצים לרתום גורמי אכיפה נוספים לפעולה באתרים, אך לדברי גבי שוחט, סגן בכיר לחשבת הכללית במשרד האוצר, רוב האכיפה עדיין נעשית על-ידי המינהלת, והיא משקיעה בכך מאמצים רבים.⁵⁴ לדברי מר שוחט, הבנייה הבלתי-חוקית התרחבה עם השנים, במיוחד באתר ניצן, ועד יולי 2015 תועדו כ-600 מקרים של הפרות בנייה שונות, ובכלל זה הצבת מבנים נפרדים ומכולות, הרחבת מבנים ותוספת חדרים ופרגולות. אשר לאתר ניצן נמסר ממשרד האוצר כי בדצמבר 2012 נערך סקר לאיתור סיכונים בטיחות אש באתר, שעלו בו סיכונים רבים, ועורכי הסקר המליצו על פינוי מיידי של קרוונים שהוצבו בשטח באופן בלתי חוקי ועל בדיקת התקינות של חיבורי החשמל, שהתבקשה גם על-ידי חברת החשמל בינואר 2014. נוסף על האמור יש מקרים של פלישה למבנים, אך עד כה הסתיימו רובם בפינוי מרצון.
  - מכירה והשכרה של מבנים יבילים המאוחסנים באתר האחסנה או מוצבים באתרים הזמניים. בנתוני יולי 2015, היקף עסקאות המכר של מבנים כאלה, הנעשות עם גורמי ממשל ועם לקוחות פרטיים, היה בסך כ-25 מיליון ש"ח. נוסף על עסקאות אלה המינהלת משכירה מבנים יבילים בעיקר למועצות אזוריות, ולפי המינהלת יש מבנים שהושכרו בעלות סמלית של שקל אחד למטרה ציבורית לשימוש משפחות המפונים באתרים הזמניים, כגון מעון יום או בית-כנסת.⁵⁵
  - זירוז הטיפול בהענקת מוסדות ציבור: המינהלת מלווה את פעילות הוועדה המיוחדת למוסדות ציבור במינהלת "תנופה", משתתפת בדיוני הוועדה ומלווה את כל שלבי התהליך.
  - טיפול הנדרש עקב השרפה בכרמל – הצבת מבנים בבית-אורן ובימין-אורד.
- יש לציין כי לדברי מר שוחט מאגף החשב הכללי במשרד האוצר, גם אם המינהלת לא הוקמה לצורך שיקום משפחות המפונים או מציאת פתרונות דיור בעבורם, היא פועלת למילוי תפקידה מתוך רגישות למצב המפונים ולקשיי המשפחות, ופועלת להימנע ככל האפשר מנקיטת הליכים משפטיים. כחלק מכך יזמה המינהלת מתווה להפחתת תשלומים ב-50%, בתנאים מסוימים, ופועלת לגיבוש מתווה למחיקת חובות של משפחות בגין איחור במסירת החזקה במבנה היביל.⁵⁶

5. פיצויים

5.1. שינוי בפיצויים במסגרת חקיקה

עוד בטרם הוקמה ועדת החקירה הממלכתית תוקנו והורחבו הפיצויים שניתנו למפונים בחוק יישום ההתנתקות:

- תיקון מס' 2 לחוק (יולי 2010): תיקון הפיצוי שניתן לשכירים ולבעלי עסקים;
- תיקון מס' 3 לחוק (מרס 2011): פיצויים לשוכרים פרטיים, מענק ציוד, ביטול ההתייחסות למשך ותק המגורים בבית לקבלת פיצויים לפי מסלול ב'.

⁵⁴ גבי שוחט, סגן בכיר לחשבת הכללית, משרד האוצר, מינהלת פינוי האתרים הזמניים – תיאור פעילות, מכתב, 26 ביולי 2015.

⁵⁵ שם.

⁵⁶ שם. יובהר כי גם לאחר אישור המתווה מחיקת חובות לא תיעשה באופן גורף, אלא כל בקשה תיבחן לגופה.

בעקבות המלצות ועדת החקירה נעשו שינויים בסעיף 70 לחוק, בתיקון מס' 4, משנת 2011, כמפורט להלן:

- הוגדלו שיעורי המענקים לעסקים ממשיכים ונדחה המועד האחרון להשקעות המוכרות של עסקים שהועתקו או של עסקים חלופיים לצורך קבלת מענק מהמדינה;
- נוספו שני סוגי שיפוי: שיפוי בעבור חממה ושיפוי בעבור מבנה, כדי להחזיר לבעלי העסקים הזכאים את השקעותיהם בסכומים שחורגים מהפיצוי ומהמענקים.⁵⁷

5.2. פיצויים בהתאם לוועדות הזכאות ולוועדה המיוחדת

נוסף על תשלומים לפי הסכמי ההעסקה, שנועדו לכוון יישובים חדשים למפונים ולאפשר העתקת מוסדות ציבור, ניתנו למפונים פיצויים פרטניים, מסיבות שונות, במסגרת תיקי תביעה שהוגשו למערך הפיצויים, הכולל את ועדות הזכאות ואת הוועדה המיוחדת שקמו במסגרת החוק ליישום ההתנתקות לצורך קביעת היקף הזכאות וסכום הפיצוי שיש לתת לפונים.⁵⁸

יש לציין כי תיקון מס' 4 לחוק יישום ההתנתקות הביא למימוש המלצות של ועדת החקירה בכל הקשור לשיקול הדעת של הוועדה המיוחדת, כך שהכרעותיה במקרים שנסיבותיהם מיוחדות יהיו לפי שיקולי צדק במקרה המסוים, ללא התחשבות בהשלכות על מקרים אחרים. כמו כן הורחבה סמכותו של בית-המשפט המינהלי כערכאת ערעור כך שהוא רשאי לשקול כל שיקול ולקבל כל החלטה שהוועדה המיוחדת הייתה רשאית לשקול או לקבל, לפי העניין.⁵⁹

אפשר לחלק את תביעות הפיצויים לארבע קטגוריות:

- בתי מגורים: פיצוי למי שאיבדו את ביתם בהתנתקות והיו צריכים להקים בית קבע לעצמם;
- מענק ותק אישי: מענק שניתן בהתאם לוותק החיים ביישובים המפונים;
- עסקים: פיצוי לבעלי עסקים (ובכלל זה חקלאים) שאיבדו את בית-העסק שלהם או העתיקו אותו;
- עובדים: פיצוי למי שאיבדו את עבודתם בשל ההתנתקות.

⁵⁷ מנחם גרנית, מנהל אגף בכיר "תנופה", משרד הבינוי, מידע על מצבם של מפוני גוש-קטיף, מכתב, 22 ביוני 2015.

⁵⁸ ועדת הזכאות אמונה על הטיפול ברוב בקשות הפיצוי לפי החוק, ואילו הוועדה המיוחדת אמונה על טיפול במקרים יוצאי דופן ועל אישור הסכמי העסקה. ראו: חוק יישום ההתנתקות, סעיפים 10 ו-137. לפי מינהלת "תנופה" יש שתי ועדות זכאות – אחת לעסקים ואחת למקרים פרטניים. ראו: מצגת "תנופה", 27 במאי 2015.

⁵⁹ ועדת החקירה הממלכתית בנושא טיפול הרשויות המוסמכות במפוני גוש-קטיף וצפון השומרון, דין וחשבון, יוני 2010, עמ' 342–344, וחוק יישום ההתנתקות, סעיפים 137(ב)(2) ו-137(ב)(ד).

בטבלה שלהלן מוצגים נתונים על סך התביעות במערך הפיצויים, ההחלטות שהתקבלו והפיצויים שניתנו.

טבלה 2: סך התביעות, ההחלטות והפיצויים שניתנו על-ידי מערך הפיצויים, יוני 2015⁶⁰

סוג תיק	בית מגורים	מענק ותק אישי	עסקים	עובדים	סך הכול
מספר תיקי התביעות לפיצויים	2,077	1,424	1,071	1,914	6,486
מספר הבקשות לוועדה המיוחדת	1,878	259	1,159	510	3,806
מספר ההחלטות שהתקבלו ⁶¹	19,629	2,543	6,481	1,983	30,636
פיצויים (במיליוני ש"ח, לא כולל הסכמי ההעסקה)	2,580	113	1,499	120	4,312

כפי שאפשר לראות בטבלה, עיקר התביעות וההחלטות, וגם רוב הפיצויים, היו בגין בתי מגורים: כ-65% מההחלטות ו-60% מהפיצויים היו בנושא זה, ורק כ-32% מהתביעות לוועדת הזכאות ו-50% מהבקשות לוועדה המיוחדת היו בנושא זה.

יש לציין שפיצויים אלה (בסך כ-4.3 מיליארד ש"ח) נוספים על תשלומים שנועדו ליישום הסכמי ההעסקה (בהעברה ליישובים ולהעסקת מבני ציבור) ועל הסכומים שהועברו למשרדי ממשלה אחרים לצורך קידום הטיפול במפונים.

לפי מינהלת "תנופה", חלק גדול מפעילות הוועדות אמור להסתיים עד סוף שנת 2015. רוב ההחלטות החדשות הן תיקונים של החלטות קודמות, והסכום הממוצע להחלטה הניתנת כיום בוועדת הזכאות הוא כ-40,000 ש"ח. התכנון הוא שלאחר סגירת "תנופה" יהיה במשרד החקלאות גורם שייתן מענה כמו ועדת הזכאות.

6. תעסוקה

עקב ההתנתקות איבדו מפונים רבים, שכירים ועצמאים כאחד, את מקום עבודתם. מנתוני משרד התעשייה, המסחר והתעסוקה (התמ"ת) דאז, (כיום משרד הכלכלה) עולה כי בקיץ 2009, ארבע שנים לאחר הפינוי, היה שיעור האבטלה בקרב המפונים 16.2% (לעומת קרוב ל-0% לפני הפינוי).⁶² אובדן התעסוקה בעקבות הפינוי, הקושי לחזור למעגל העבודה והקשיים שנבעו מכך למובטלים עצמם השפיעו ומשפיעים עד היום השפעה מכרעת על יכולתם של המפונים להשתקם.

בדוח ועדת החקירה צוין כי החלטת המדינה המוקדמת, לתת לנושא התעסוקה טיפול מיוחד, וגם הזמנת דוח צבן⁶³ על-ידיה כשנה לפני הפינוי, היו ראויות כשלעצמן. כמו כן, הוועדה בירכה על מאות ההשמות שהצליחה המדינה לבצע, בעיקר בתקופה הראשונה שלאחר הפינוי. ההתקשרות עם עמותת "תעסוקטיף", שהמדינה השתתפה במימון פעולותיה, זכתה לביקורת חיובית. עם זאת טענה הוועדה כי ביתר ההיבטים

⁶⁰ מינהלת "תנופה", מצגת, 27 במאי 2015.

⁶¹ לפי נציג "תנופה", אפשר שמספר רב של החלטות יתקבלו בכל תיק.

⁶² מנתוני עמותת "תעסוקטיף" עולה כי ביוני 2009 שיעור המובטלים בקרב המפונים היה 21%, כולל עובדים במשרה חלקית בלבד.

⁶³ דוח מאת ד"ר חיים צבן, לשעבר סמנכ"ל המחלקה להתיישבות בסוכנות היהודית, שהוזמן על-ידי מינהלת סל"ע, בנושא מאפיינים ועמדות בקרב תושבי המועצה האזורית חוף-עזה והצעת קווי מדיניות לקראת היערכות להתיישבות מחדש בתחומי הקו הירוק. [דוח ועדת החקירה](#), עמ' 30.

של התנהלות המדינה נפלו ליקויים רבים, וכי הסיוע לעמותת "תעסוקטיף" אינו מסיר מהממשלה את האחריות המלאה לפתרון בעיות התעסוקה של המפונים.⁶⁴

בתגובה על הדוח נמסר מהמינהלת בשנת 2011 כי רוב המפונים שנותרו בלא תעסוקה הם חקלאים או חסרי השכלה אקדמית, והם הגרעין הקשה של מי שנדרשים בעבורם פתרונות תעסוקתיים, לאחר שרוב האנשים שהביעו רצון לעבוד טופלו בשנים הראשונות שלאחר ההתנתקות. בניסיון למצוא פתרונות תעסוקה למפונים נבחנה האפשרות להעדיף מפונים במכרזי רשות החברות הממשלתיות ונציבות שירות המדינה, אולם נמצא כי פתרון זה נותן מענה למעט מאוד אנשים, שכן, כאמור, רוב הבלתי-מועסקים בשנת 2011 היו חסרי השכלה אקדמית. משרד התמ"ת הציע קורסים להכשרה מקצועית למפונים בשנים 2006-2005. ממשרד הכלכלה נמסר עוד כי משנת הלימודים תשס"ח (ספטמבר 2007) ועד מועד כתיבת המסמך ניתנה למפונים דרגת סבסוד מיוחדת בעבור החזקת ילדים במעונות יום ובמשפחתונים עד המעבר למגורי הקבע, והחלטה האחרונה בנושא זה הביאה להמשך הסבסוד לתקופה שעד תום שנה ממועד מעבר הקהילה ליישוב קבע, במגבלות מסוימות.⁶⁵

לפי מינהלת "תנופה", בנתוני אמצע יוני 2015, כ-12% מכלל המפונים בגיל עבודה אינם מועסקים, או "נמצאים בתת-תעסוקה".⁶⁶

6.1. עמותת "תעסוקטיף"

כאמור, לצורך מתן שירותי השמה למפונים הסתייעה המדינה בעמותת "תעסוקטיף",⁶⁷ שהוקמה בחודשים שלאחר ההתנתקות והחלה לפעול על בסיס התנדבות ותרומות. עבודת העמותה נעשתה באופן פרטני, בליווי אישי של מבקשי עבודה ועידודם לפעול בעצמם לשינוי במצבם. חוות הדעת שהוצגו בדוח ועדת החקירה על פעולת "תעסוקטיף" היו חיוביות, ולדעת אנשי המקצוע שיטות ההשמה המיוחדות שלה מתאימות לפתרון הבעיות המיוחדות הכרוכות בהשמת מובטלים מקרב המפונים, שנחשבים מהגרעין הקשה של המובטלים.⁶⁸

ב-8 במרס 2009 התקבלה החלטת ממשלה שאפשרה למדינה לתקצב את "תעסוקטיף", ולפי העמותה, המימון החל להתקבל בשנת 2010. העמותה גייסה תרומות למימון קורסי הכשרה, השמה וסיוע בפתיחת עסקים, וקיבלה השתתפות תקציבית מהממשלה (מצי"נג), כך שהממשלה שילמה 50% מההוצאה על כל פעילות תעסוקתית. בשנת 2011 הוגדלה השתתפות הממשלה ל-75%, ויתר התשלום היה מתרומות מהארץ והעולם. התקשרות המדינה עם "תעסוקטיף" לא חודשה בסוף שנת 2014, והדבר הפחית את המשאבים שעמדו לרשות העמותה.

כיום עמותת "תעסוקטיף" פועלת מתוך מטה ביד-בנימין, ומעסיקה שלושה יועצי תעסוקה, יועץ עסקי ואשת קשר טלפוני עם המפונים.⁶⁹ מהעמותה נמסר כי סיעה לכ-2,600 אנשים, ש-500 מהם קיבלו הכשרה

⁶⁴ שם, עמ' 56.

⁶⁵ מזכירות הממשלה, [החלטה מס' נתק/4 של ועדת שרים לעניין הסיוע למתיישבים והסדרת התיישבות חלופית בגין ביצוע תוכנית ההתנתקות](#), 17 בפברואר 2014.

⁶⁶ מנחם גרנית, מנהל אגף בכיר "תנופה", משרד הבינוי, מידע על מצבם של מפוני גוש-קטיף, מכתב, 22 ביוני 2015. נתון זהה הוצג על-ידי קהת רענן, מנכ"ל עמותת "תעסוקטיף", מידע על מצבם של המפונים בתוכנית ההינתקות, מכתב, 22 ביולי 2015, ולפיו, מי שנמצא בתת-תעסוקה עובד במשרה חלקית בשכר נמוך, שאינו מאפשר פרנסה עצמית, ומעוניין בעבודה שתהיה משמעותית יותר בעבורו.

⁶⁷ [דוח ועדת החקירה](#), עמ' 151.

⁶⁸ שם, עמ' 354, 358.

⁶⁹ המידע על פעילות העמותה כיום ועל תוכניתיה לעתיד הוא משיחת טלפון עם גידי לוי, עמותת "תעסוקטיף", 17 ביוני 2015.

מקצועית ו-200 קיבלו מלגות אקדמיות (שהתבססו על תרומות, עם מציג ממשלתי מוגבל). לדברי מנכ"ל העמותה, נותרו כ-12% מכלל המפונים בגיל עבודה שאינם מועסקים ואינם מוגדרים בתת-העסקה, ובתוכם יש כמה קבוצות הדורשות טיפול מיוחד: ⁷⁰

- כ-3% מכלל המפונים מבוגרים (מעל גיל 55) שרוצים לצאת לעבוד ומתמודדים עם קשיים ייחודיים כמפונים נוסף על הקושי שבהשתלבות בשוק העבודה בגיל מבוגר. בעבור קבוצה זו פותחה תוכנית שמשולבים בה הכנת המועמדים ליציאה לעבודה ועידוד מעסיקים לקלוט אותם.
  - כ-2% מכלל המפונים מתמודדים עם מוגבלות (פיזית או נפשית), שיכולתם לעבוד נפגעה בשלה. העמותה מקיימת מגעים לפיתוח מרכז שיקום או מפעל עם פן חברתי שבה מבקשי העבודה מקבוצה זו יוכלו לעבוד.
  - כ-4%-5% מכלל המפונים מצאו את עצמם ללא עבודה ממגוון סיבות, למשל בעיות אישיות (כגון מחלה או גירושין), קושי מיוחד במציאת עבודה או היפלטות ממקומות עבודה אחרים. לקבוצה זו העמותה מציעה כיום ליווי אישי.
  - נוסף על אלה יש קבוצה של כ-70 מקהילת בני מנשה, ⁷¹ שעבדו בגוש-קטיף בחקלאות והיום רובם גרים בדור זמני ומועסקים בעבודות לא מוסדרות (כגון ניקיון), ללא תנאים סוציאליים. לדברי מנכ"ל "תעסוקטיף", גם אם הם עובדים, מדובר באוכלוסייה מוחלשת שראוי לסייע לה.
- ביולי 2015 הסתייעו בעמותה כ-92 איש, והצפי הוא שעד סוף שנת 2015 יטופלו עוד כ-100 איש (סיוע המדינה היה ככל הנראה מאפשר להציע עזרה ליותר אנשים). לדברי מנכ"ל העמותה, לאחר שנת 2015 מתוכנן סיום הטיפול בקבוצות המתקשים בקרב המפונים, ויש תוכנית לסייע באופן דומה לקבוצות מתקשות נוספות.
- לפי אגף "תנופה" שבמשרד הבינוי, התקשרותו עם עמותת "תעסוקטיף" הסתיימה בסוף שנת 2014, לאחר שמתוך בעמותה בשנים 2009–2014 ב-18 מיליון ש"ח, וכ-2,300 מפונים נעזרו בשירותי העמותה. כמו כן נמסר כי כיום אגף "תנופה" אינו נותן סיוע תעסוקתי. ⁷²

6.2. גמול פרישה

כאמור, מפונים בגיל מתקדם מתמודדים לא רק עם הקשיים הרגילים של מבוגרים המחפשים עבודה, אלא נתקלים גם בקשיים ייחודיים, הקשורים להתנתקות. לפיכך נקבעה בחוק יישום ההתנתקות זכאות ל"גמול פרישה", שמשמעו תשלומים חודשיים עד גיל הפרישה, למי שהיה בן יותר מ-56 במועד הפינוי, הועסק כשכיר עד יום הפינוי ומרכז חייו בארבע השנים שלפני 6 ביוני 2004 היה בשטח שפונה.

לאחר הפינוי התברר שגם בקרב המפונים בגיל הביניים, שהיו מתחת לגיל הנדרש, וגם בקרב העצמאים, התעורר קושי של ממש במציאת עבודה. על רקע זה המליצה ועדת החקירה על בדיקה מחודשת של הגיל כתנאי סף, ולבסוף הוסכם בין המדינה ובין חלק מנציגי המפונים כי יינתן תשלום חודשי קבוע לשכירים ולעצמאים שמלאו להם 50 ביום הקובע ולפיכך הם אינם זכאים לגמול הפרישה האמור. נקבע כי אלה יהיו

⁷⁰ קהת רענן, מנכ"ל עמותת "תעסוקטיף", מידע על מצבם של המפונים בתוכנית ההינתקות, מכתב, 22 ביולי 2015.

⁷¹ קהילת בני מנשה מגיעה מהודו בשנים האחרונות וניצבת בפני אתגרי קליטה והשתלבות ייחודיים. ראו: משרד העלייה והקליטה, [מבחנים ונוהל עבודה למתן תמיכות של משרד העלייה והקליטה ברשויות המקומיות עבור הפעלת תוכניות לקליטה בקהילה](#), 2015, עמ' 46.

⁷² מנחם גרנית, מנהל אגף בכיר "תנופה", משרד הבינוי, מידע על מצבם של מפוני גוש-קטיף, מכתב, 22 ביוני 2015.

זכאים, בתנאים מסוימים, לתשלום החודשי מ-6 ביוני 2009 (כלומר מיום היותם בני 55 לפחות) עד גיל פרישת החובה. עוד נקבע כי התשלום החודשי יינתן בשתי מדרגות של 2,000 או 3,000 ש"ח, בהתאם להיקף ההכנסה הממוצע של המפונה בשנים 2006–2008, וכי מי שהכנסתו הממוצעת בשנים האלה הייתה גבוהה מהשכר הממוצע במשק לא יהיה זכאי לתשלום זה; מהתשלום החודשי לבעלי עסקים שקיבלו פיצוי בגין העסק שלהם לפי החוק תנוכה "ריבית רעיונית"⁷³ פרוגרסיבית, מסכום שיחושב לפי ריבית שנתית בשיעור 1% על סכום הפיצוי העסקי הכולל שקיבלו עד סך 300,000 ש"ח ועד סכום שיחושב לפי ריבית שנתית בשיעור 5% על כל חלק בפיצוי שהוא מעל מיליון ש"ח.⁷⁴

בתיקון מס' 2 לחוק, מיולי 2010, עוגנה החלטת המדינה לתת תשלום חודשי קבוע לשכירים ולעצמאים שאינם זכאים לגמול פרישה, ונקבע שיעור נמוך יותר לניכוי הריבית הרעיונית: נקבע שעד סך 500,000 ש"ח ינוכה סכום שיחושב לפי ריבית שנתית של 0.5% מהפיצוי, ומסכום גבוה יותר החישוב יהיה לפי 1.5% מהפיצוי שקיבל העסק. הריבית הרעיונית הוחלה על כלל הפיצויים שקיבלו בעלי העסקים, פרט לתשלומים לצורך העתקת פעילות העסק או לצורך הקמת עסק חלופי, שאותם יידרשו בעלי העסקים להשיב כדי להיות זכאים לקצבת ההתאמה. נוסף על כך נקבע כי שיעור המענק שיינתן לבעלי עסקים לצורך העתקת עסק או הקמת עסק חלופי יוגדל ל-20% מהסכומים שהשקיע העסק (לעומת 10% לפני התיקון), ועד 20% מסכום הפיצוי שקיבל העסק, אולם אם בעל העסק השקיע יותר מ-60% מהפיצוי שקיבל הוא יהיה זכאי למענק בסכום השווה ל-20% מהפיצוי שקיבל.⁷⁵ מעבר לכך, בשנת 2011 נמסר ממינהלת "תנופה" כי היא מסייעת ככל האפשר במקרים נקודתיים.⁷⁶

6.3. פיצויים נוספים לבעלי עסקים

במסגרת תיקון מס' 4 לחוק יישום ההתנתקות הוגדלו המענק והשיפוי בגין השקעות עודפות בעסק ממשיך ובגין סכומים שהושקעו בהקמת מבנה בעבור עסק ממשיך – כנגד חתימה על כתב ויתור. תיקון החוק נעשה בד בבד עם הודעת נציגי המפונים כי שינוי החקיקה יחד עם החלטות הממשלה הרלוונטיות מבטאים את המתווה הכולל והסופי ליישום המלצות ועדת החקירה, וכי נציגי המפונים מודיעים על "סיום תביעות פיצויים", בלי לגרוע מכל זכות הנתונה לזכאים לפי חוק.⁷⁷

גורמים שונים, ובהם בעלי עסקים מאזור התעשייה ארז שלא דווקא התגוררו בשטח המפונה, וחקלאים שלא עמדו בתנאי החוק המקוריים לפיצוי משמעותי, פנו לוועדת החקירה, והמלצותיה במקרים אלה

⁷³ "ריבית רעיונית" היא הריבית השנתית שהיה המפונה מקבל אילו השקיע את כספי הפיצויים שקיבל באפיק השקעה סולידית ממוצע. ריבית זו מכונה "רעיונית" היות שלא ידוע אם המפונה אומנם השקיע את הכסף בתוכנית שמניבה לו פירות כלשהם.

⁷⁴ היו גורמים שלא היו מיוצגים בחתימת ההסכם והעלו טענות נגד תנאיו, בפרט בסוגיית הפיצוי לבעלי עסקים באזור התעשייה ארז, שלא דווקא התגוררו בשטח המפונה, ובסוגיית הפיצוי המיוחד לחקלאים, מאחר שלדברי ועד החקלאים באותו זמן ניכוי הריבית הרעיונית מהפיצוי העסקי היה מקזז את התשלום המיוחד לאפס. ועדת החקירה הממלכתית בחנה את הטענות האלה והמליצה לבחון מחדש את שיעורי הריבית שיש לקזז, כך שלא יהיו גבוהים משיעור הריבית הקבועה במשק בשנתיים הקודמות, וקבעה שאין לקזז את הריבית למפונים בעלי עסקים שהקימו את עסקיהם מחדש לאחר הפינוי.

⁷⁵ כדי למנוע כפל תשלום נקבע שמסכום המענק ינוכו הסכומים שהעסק קיבל או זכאי לקבל כמענק מכוח החלטות מינהליות שאינן על-פי הוראות החוק; המועד האחרון לביצוע השקעות שעשויות להיות מוכרות לצורך קבלת המענק נדחה בתקנות ל-31 בדצמבר 2012, במקום בתחום 12 חודשים מיום הפינוי.

⁷⁶ אסף ויינגר ופלורה קוד דבידוביץ', דין-וחשבון ועדת החקירה הממלכתית בנושא טיפול הרשויות המוסמכות במפוני גוש-קטיף וצפון השומרון: יישום המלצות הוועדה, מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 22 ביוני 2011, עמ' 32–34.

⁷⁷ עא 7703/10, עמ' 5.

הביאו לתיקונים מס' 2 ו-4 בחוק יישום ההתנתקות.⁷⁸ בקשות שונות של בעלי עסקים וחקלאים לפיצוי מיוחד מעבר למסגרת תיקונים אלה נדונו במערכת המשפט, ואף בפני בג"ץ.⁷⁹

6.4. פיצוי לדייגים

בשטח שפונה, בעיקר ביישוב דוגית, התפרנסו כמה מהמתיישבים מדיג, אך מכיוון שלא העבירו דיווח מסודר על הכנסותיהם לרשויות המס, ולא היו בידם דוחות שיעידו על הכנסותיהם, לא הוכרה זכאותם לפיצוי עסקי. נוסף על כך, מינהלת סל"ע התחייבה להעמיד לרשות הדייגים מעגנה לדוגיות באזור החוף בקרבת אשקלון, אך זו טרם הוקמה.⁸⁰ ועדת החקירה שפעלה בשנת 2010 לא ראתה מקום להתערב בהתניית הפיצוי העסקי בדיווח הכנסות לרשויות המס, אך דחקה ברשויות לקדם את הקמת המעגנה. לפי מינהלת "תנופה", הבקשה להקים מעגנה לדייגים הוגשה לוועדת התכנון והבנייה, ובימים אלה מטפלים בתשובות למתנגדים.⁸¹

6.5. סיוע לעסקים מטעם מרכז ההשקעות שבמשרד הכלכלה⁸²

מרכז ההשקעות שבמשרד הכלכלה הציע סיוע למפונים בשלוש מסגרות:

- בשנים 2006-2007, על-פי החלטת הממשלה בנושא, הציע המרכז סיוע לעסקים שהעסיקו מפונים. עסקים שהתקשרו עם עובד מפונה למשך 18 חודשים היו זכאים לסיוע בהתאם למספר המשרות המאוישות במפונים לצורך הקמת העסק, הרחבתו או העתקתו. מסלול זה היה בקשיים מכיוון שקשה היה למעסיקים למצוא מועמדים מתאימים מבחינת הכישורים והיכולת להתחייב לטווח ארוך באוכלוסיית המפונים, המצומצמת והמוגבלת מבחינת מקום מגורים. בשנים האמורות קיבלו במסגרת זו 17 עסקים, שהוסיפו כ-84 משרות, מענקים בסך 5.26 מיליון ש"ח.
- בשנים 2010-2011 הוצעו מענקים לצורך הרחבת מפעלים שהיו בגוש-קטיף והועתקו משם. מענקים אלה היו תוספת של כ-20% על השקעות המפעל עצמו. בשנים האמורות קיבלו במסגרת זו שמונה מפעלים מענקים בסך כולל של כ-32 מיליון ש"ח.
- בשנים 2012-2014, במסגרת עידוד מפעלים לעבור לאזור התעשייה נע"מ, הוצעו מענקים למפעלים שהועתקו לשם מגוש-קטיף, על-פי קריטריונים שונים. במסגרת זו עבר מפעל אחד לאזור התעשייה נע"מ, וקיבל כ-2.4 מיליון ש"ח.

7. חינוך

בשנים שעברו מאז ההתנתקות העמידו משרד החינוך, משרד האוצר ומינהלת סל"ע/ "תנופה" תקציבי סיוע ייעודיים לטיפול פרטני בתלמידים שפוננו עם משפחתם בתוכנית ההתנתקות. היקף התקציב ותחומי הסיוע נקבעו בהחלטות הממשלה שיוחדו לכך.⁸³ תחומי הסיוע העיקריים שנקבעו: שירות פסיכולוגי ייעוצי

⁷⁸ ש.ם.

⁷⁹ מקרים לדוגמה: עעמ 7275/10; עעם 5091/12; עעמ 8558/13; עעמ 7792/09.

⁸⁰ [דוח ועדת החקירה](#), עמ' 318.

⁸¹ מנחם גרנית, מנהל אגף בכיר "תנופה", משרד הבינוי, [מידע על מצבם של מפוני גוש-קטיף](#), מכתב, 22 ביוני 2015.

⁸² איתי יחזקאלי, כלכלן ראשי, מרכז ההשקעות, משרד הכלכלה, שיחת טלפון, 22 ביולי 2015.

⁸³ ראו: החלטת הממשלה מס' 4328, מיום 14 בדצמבר 2008; החלטת הממשלה מס' 565, מיום 12 ביולי 2009; החלטת הממשלה מס' 2377, מיום 4 בנובמבר 2011, והחלטת הממשלה מס' 5240, מיום 22 בנובמבר 2012.

(שפ"י); הסעות; מינהל חברה ונוער; תוכנית קרב למעורבות בחינוך; מסגרות יום לימודיות ותוכניות תוספתיות (מיל"ת) ומלגות לתלמידים במכינות קדם-אקדמיות.

החלטת הממשלה האחרונה בנושא זה התקבלה בשנת 2012, ונקבעו בה תקציבי הסיוע לשנות הלימודים תשע"ג-תשע"ד, **כלומר התקופה שהחלטת הממשלה חלה עליה בכל הקשור לסיוע מיוחד לתלמידים מפוני גוש-קטיף וצפון השומרון בתחומי החינוך הסתיימה בסוף שנת תשע"ד.**

לפי דוח מסוף שנת הלימודים תשע"ד של ראש ענף תלמידים, נוער, חיילים ובוגרים במינהלת "תנופה", אמציה יחיאלי, "עם סיום שנת הלימודים... ניכר היטב תהליך הקליטה של המפונים ברשויות הקבע. דבר זה בא לידי ביטוי בפניית המפונים כמעט בכל נושא לרשויות הקולטות וירידה משמעותית בפניות למינהלת". עם זאת, לפי הדוח, "רוב הפניות... למינהלת 'תנופה' באופן פרטני הן ממשפחות המתגוררות באתרים הזמניים או שנמצאות בתהליך של מעבר לבית הקבע, בנושאים של הסעות תלמידים, חיילים ומלש"בים (מועמדים לשירות ביטחון)".⁸⁴

לפי דוח עדכני של ראש הענף, **בשנת הלימודים תשע"ה חלה ירידה תלולה בסיוע שניתן לתלמידים, לחיילים ובוגרים.** אשר לתחומי הסיוע הוצגה בדוח תמונת מצב עדכנית כדלקמן:⁸⁵

1. תגבור לימודי – ניתן סיוע בעדיפות לתלמידים שהיו במעברים של בתי-ספר בגלל המעבר לבית הקבע, אולם כל הבקשות לסיוע שהוגשו נענו בחיוב. לגבי שנת תשע"ו – אין צורך בהמשך הסיוע.
2. אבחונים פסיכו-דידקטיים – לא ניתן סיוע למפונים. סיוע זה ניתן בשנים תשע"ג-תשע"ד. כל הבקשות שהופנו בנושא קיבלו מענה.
3. שעות תרפיה – לא ניתן סיוע למפונים. סיוע זה ניתן בשנים תשע"ג-תשע"ד וכיסה את הצורך בכך.
4. שעות ייעוץ – לא ניתן, עקב השתלבות נורמטיבית בלמידה וברשות הקבע.
5. הסעות תלמידים – **תחום ההסעות נדרש עדיין לליווי ולאישור אישי גם לשנים תשע"ו-תשע"ז** ומיועד לשני סוגי תלמידים: תלמידים המתגוררים עדיין בקרווילות, שנדרשת בעבורם הסעה מהרשות הזמנית לרשות הקבע; תלמידים שאין להם פתרון חינוכי ברשות הקבע ונדרשת בעבורם הסעה עד לסיום המסגרת החינוכית ובתיאום עם הרשות הקולטת.

לפי תשובת משרד החינוך על פנייתנו בנושא הסיוע לתלמידים שפוננו במסגרת תוכנית ההתנתקות, כבר בשנת הלימודים תשע"ג נקט "השולחן המשותף הבין-משרדי" (משרד החינוך ומינהלת "תנופה") פעולות ברשויות שקלטו או שהיו במהלכים לקליטת קהילות המפונים להבהרה ולהטמעה של רעיון סופיות תהליך ההתערבות המיוחדת בתחום החינוך בעבור קבוצת אוכלוסייה זו. נוסף על תיאור דומה של תמונת המצב שפורטה לעיל על-ידי מינהלת "תנופה" נכתב בתשובת משרד החינוך כי ככל שתעלה סוגיה אישית של תלמיד, שאין לה פתרון במסגרות הרגילות, המשרד יתמוך במתן מענה כפי שהוא עושה בעבור תלמידים שאינם מפונים, אך במתן קדימות של תזמון בלבד. כדוגמה הביא המשרד את מצבם של ילדים מפונים באזור עוטף-עזה שנוקו לטיפול רגשי עקב המתרחשות שחווים ילדי הדרום וקיבלו מענה במסגרת היערכות הרשויות לטיפול בכל הילדים שנוקו לטיפול רגשי בהקשר זה.⁸⁶

⁸⁴ אמציה יחיאלי, רע"ן תלמידים, נוער, חיילים ובוגרים, מינהלת "תנופה", תמונת מצב תלמידים, נוער ובוגרים, 28 ביולי 2014.

⁸⁵ הנ"ל, תמונת מצב תלמידים, נוער ובוגרים, 7 ביוני 2015.

⁸⁶ מיכל כהן, מנכ"לית משרד החינוך, מכתב, 20 ביולי 2015.

בסיכום הדברים ציין משרד החינוך כי "לאור המדיניות שפורטה לעיל אין כיום – ובמודע – טיפול מיוחד במפונים על פני האוכלוסיות האחרות, עדיין קיים קשר עם מינהלת 'תנופה', שאמורה להיסגר השנה, וזאת בעיקר בתחומי סיכום ותיעוד תהליכי העבודה וההתערבות שהיו בקרב אוכלוסיית המפונים".

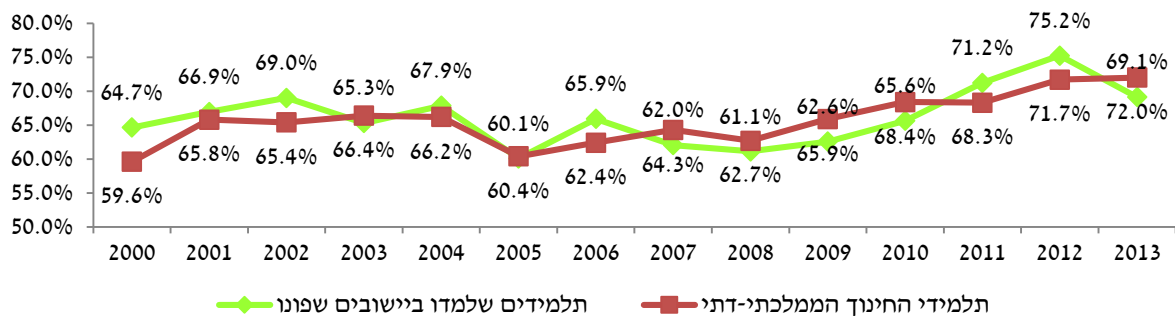
נציין כי מוועד מתיישבי גוש-קטיף לא התקבלה התייחסות מפורשת לעניין הסיוע הנדרש כיום בתחום החינוך וצרכים כלשהם הקיימים בתחום זה.

בפילוט שערך משרד הבריאות לבחינת האפשרות לערוך מחקר על ההשפעה הרפואית של הפינוי (ראו פרק 7.1 להלן) נבדקה המוכנות של משרד החינוך למסור נתונים על התלמידים המפונים בנושאים האלה: ציוני בגרות, זכאות לבגרות, הקלות בבחינות בגרות, נשירה ממערכת החינוך וועדת השמה.

מרכז המחקר והמידע של הכנסת פנה למשרד החינוך בבקשה לקבל נתונים על הזכאות לבגרות של תלמידים שפוננו במסגרת תוכנית ההתנתקות בשנים שקדמו לפינוי ובשנים שלאחריו. בתרשים שלהלן מוצגים הנתונים שהתקבלו, בהשוואה לנתוני כלל תלמידי החינוך הממלכתי-דתי.

תרשים 2: שיעור הזכאות לבגרות בקרב תלמידים שפוננו בתוכנית ההתנתקות בכלל הלומדים בכיתה

י"ב, בהשוואה לכלל תלמידי החינוך הממלכתי-דתי, 2013–2000⁸⁷

לפי התרשים, בשנת 2005, שנת יישום ההתנתקות, חלה ירידה ניכרת בשיעור הזכאות לבגרות הן בקרב תלמידים שפוננו במסגרת התוכנית והן בקרב כלל תלמידי החינוך הממלכתי-דתי (שיעור הזכאות באותה שנה היה כ-60% בשתי הקבוצות); בשנה שלאחר מכן חלה בשתי הקבוצות עלייה בשיעור הזכאות; העלייה בקרב התלמידים המפונים אף הייתה גדולה מהעלייה בקרב כלל תלמידי החינוך הממלכתי-דתי, ושיעור הזכאות התקרב לשיעורי הזכאות בשנים שקדמו ליישום תוכנית ההתנתקות. עם זה, בשנים 2007–2009 חלה ירידה מחודשת בשיעורי הזכאות בקרב התלמידים המפונים, לעומת מגמה לא אחידה בקרב כלל תלמידי החינוך הממלכתי-דתי. משנת 2010 ואילך חלה עלייה בשיעורי הזכאות הן בקרב התלמידים המפונים והן בקרב כלל תלמידי החינוך הממלכתי-דתי (למעט ירידה ניכרת בקרב התלמידים המפונים בשנת 2013), ושיעורי הזכאות לבגרות בקרב התלמידים המפונים היו גבוהים משיעורי הזכאות לבגרות בקבוצה זו לפני ההתנתקות. ככלל, אפשר לראות בתרשים כי המגמה בשתי הקבוצות הייתה דומה ברוב השנים שנסקרו.

8. בריאות

⁸⁷ מקור הנתונים: אגף הבחינות, משרד החינוך. התקבל באמצעות הגב' סופיה ירמונווקה, ממלאת-מקום מתאמת פעולות כנסת-ממשלה, משרד החינוך, דוא"ל, 21 ביולי 2015.

הכנסת

מרכז המחקר והמידע

הטיפול במפונים בתחום הבריאות בא לידי ביטוי בשני היבטים עיקריים: בחינת האפשרות לערוך מחקר על השפעתו הרפואית של הפינוי, ופעילות מוקד הסיוע "מענים". להלן פירוט על כל אחד מהיבטים אלה.

8.1. עריכת מחקר על השפעתו הרפואית של הפינוי

בשנת 2008 גיבשו משרד הבריאות ומינהלת סל"ע ותכנית לעריכת סקר בריאותי בקרב המפונים. מטרת המחקר הייתה לבדוק את מצבם של מפוני גוש-קטיף בשלושה תחומים מרכזיים: בריאות פיזית, בריאות נפשית ותפקוד פסיכו-חברתי, ואולם ועדת החקירה הממלכתית מצאה כי התוכנית לביצוע המחקר ולא יצאה לפועל בשל מחלוקות תקציביות בין משרד הבריאות למשרד האוצר. **הוועדה המליצה להוציא לפועל בהקדם את בדיקת ההיתכנות לביצוע המחקר, ולאחריה את הסקר הרפואי המקיף, על שלושת מרכיביו. על משרד הבריאות ומשרד האוצר הוטל לפתור לאלתר את הסוגיה התקציבית הלא-גדולה המעכבת זאת.**⁸⁸

מבדיקה שערכנו בעבר עלה כי ביוני 2010 סוכם כי משרד הבריאות יצא למחקר היתכנות (פיילוט) ראשוני לבדיקת המצב הנפשי והפסיכולוגי של המפונים, ועל סמך תוצאות הפיילוט ייקבע אם ייערך סקר מלא. חוזה לביצוע הפיילוט נחתם עם היחידה לאפידמיולוגיה של בריאות הנפש במכון גרטנר. ממשרד הבריאות נמסר אז כי בהסכם בין הצדדים נקבעה תקופה מקסימלית של חצי שנה להצגת תוצאות המחקר, כך שעד סוף אוגוסט 2011 המידע יהיה מוכן ויהיה אפשר לשקול על-פיו אם יש צורך ותועלת במחקר מקיף יותר.⁸⁹

בתשובה על פנייתנו לצורך כתיבת מסמך זה נמסר ממשרד הבריאות כי הפיילוט הסתיים ביולי 2013 (כלומר קרוב לשנתיים לאחר המועד שעליו הודיע בעבר משרד הבריאות), וכי מטרתו הייתה לברר את האפשרות של שיתוף פעולה, לצורך עריכת המחקר, בין כל הגורמים שהיו מעורבים בטיפול במפוני גוש-קטיף וצפון השומרון (מינהלת "תנופה", מוקד "מענים", עמותת "תעסוקטיף", משרד הבריאות, משרד הפנים, משרד הרווחה והשירותים החברתיים, משרד החינוך, המוסד לביטוח לאומי, משטרת ישראל, צה"ל, קופות-החולים ורשות מרשם האוכלוסין).⁹⁰

עוד נכתב בתשובת משרד הבריאות כי מסקנת המחקר הראשוני הייתה שאכן אפשר לקיים שיתוף פעולה בין רוב-רובם של הגורמים המעורבים, ויהיה אפשר לקבל מידע משמעותי לצורך עריכת המחקר, אולם התגלתה בעיה משפטית בהעברת הנתונים על המפונים בין גורמי הממשל, גם אם המידע יהיה מוצפן ומעורבל, לאור סעיף 143 לחוק יישום ההתנתקות, התשס"ה-2005, הקובע כי "לא יגלה אדם מידע הנוגע לתובע, שהגיע אליו בתוקף תפקידו לפי חוק זה, ולא יעשה בו כל שימוש, אלא לצורך ביצוע הוראות חוק זה, או לפי צו של בית-משפט; העובר על הוראות סעיף זה, דינו – מאסר שנה".

הלשכה המשפטית של משרד הבריאות קבעה, לאחר התייעצות עם משרד המשפטים, שאפשר להעביר מידע לא מזוהה בלבד ממינהלת "תנופה", וככל שתימצא שיטה שתאפשר זאת, הדבר יהיה בהתאם להוראות החוק. מנגד קבעה הלשכה כי השיטה שתוארה בפיילוט לצורך המחקר (העברת מידע מזוהה מעורבל ומוצפן) היא אמצעי להבטחת מידע, אך אינה מבטיחה אי-זיהוי ולכן אינה עומדת בדרישות החוק. עם זאת, בתשובת משרד הבריאות נכתב כי ביצוע המחקר מחייב העברת מידע פרטני ומוצפן, אף שהדבר אינו עומד בהוראות חוק יישום ההתנתקות, ולכך הוצעו שני פתרונות:

⁸⁸ [דוח ועדת החקירה](#), עמ' 389.

⁸⁹ מירי כהן, מנהלת תחום בכיר שירותי הצלה ועזרה ראשונה, משרד הבריאות, מכתב, 21 בפברואר 2011.

⁹⁰ הנ"ל, מכתב, 17 ביוני 2015.

1. עריכת המחקר על-ידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה – סעיף 15א לפקודת הסטטיסטיקה גובר על הוראות סעיף 143, ולפיכך ייתכן שבעריכת המחקר על-ידי הלשכה לא תהיה עבירה על החוק.

2. כאמור בסעיף 143 לחוק – פנייה לבית-המשפט או תיקון חקיקה נקודתי שיאפשר את ביצוע המחקר. ממשד הבריאות נמסר עוד כי אם יוחלט שהוא יערוך את המחקר המלא, ויוקצב לכך תקציב תוספתי, ובמקביל יימצא פתרון משפטי או אחר לקושי שבהעברת המידע החיוני האמור, הוא יגיש הצעה תקציבית מפורטת לצורך עריכת המחקר המלא על מצבם הנפשי והפסיכו-סוציאלי של מפוני גוש-קטיף.

בסיכומו של דבר עולה מן הדברים האמורים כי המחקר על מצבם הנפשי של המפונים לא יצא לפועל אף שעברו יותר מחמש שנים מהמלצתה של ועדת החקירה הממלכתית לפעול לעריכתו בהקדם.

8.2. פעילות מוקד "מענים"

מוקד הסיוע "מענים" הוקם על-ידי מינהלת סל"ע בשיתוף עם השירות הפסיכולוגי של המועצה האזורית שער הנגב, במטרה לתת למפונים סיוע נפשי מייד, דיסקרטי ונגיש. המוקד החל לפעול כחודש לאחר הפינוי (ספטמבר 2015), בתקצוב ובהכוונה ממשלתיים. ועדת החקירה הממלכתית מצאה כי מספר הפניות למוקד מאז הפעלתו היה גדול, וכי הדבר מעיד על חיוניות השירות. הוועדה המליצה על המשך הפעלת המוקד במימון הממשלה כל עוד נמשך התקצוב המיוחד למפונים ביתר רכיבי התחום החברתי.⁹¹ **מוקד "מענים" נסגר בחודש מרס האחרון, לאחר קרוב לעשר שנות פעילות.**

לדברי מר צבי פיירמן, מנהל המוקד, תקציב המוקד צומצם ללא כל הודעה רשמית. לדבריו, "מאז מעבר המינהלת ממשד ראש הממשלה למשד הבינוי, התקיימו עיכובים וקשיים גדולים ביותר בתשלומים עבור עבודת המוקד, ללא הפגנה של הבנה מינימלית לחשיבות הפרויקט עבור המשפחות המפונות. צמצום התקציב הביא בפועל להיעדר כיסוי הוצאות והפסקה בהיענות לטיפול בסוף דצמבר 2014. עד סוף מרס 2015 צוות המוקד עסק בסיכומים פנימיים ועם מטפלים, תשובה לטלפונים, ארגון הארכיון וכל מה שנדרש בסגירת פרויקט רחב ממדים שהיווה מוקד 'מענים'".⁹²

לדברי מר פיירמן, הקשיים העיקריים שעמם התמודדו מפוני תוכנית ההתנתקות בשנים האחרונות והצריכו מתן סיוע נפשי היו: טראומות מחודשות בעקבות שתי המלחמות האחרונות; שחיקה נפשית; קשיים בתהליך המעבר לדיור קבע על כל שלביו; קשיים לקראת מעבר לישיבות או לאולפנות, משבר זוגי ו/או משפחתי; משברים בעקבות קריסה כלכלית פגיעה מינית.

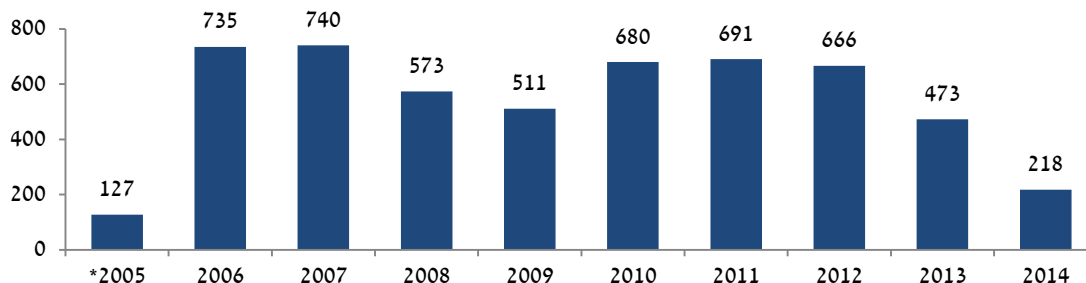
⁹¹ [דוח ועדת החקירה](#), עמ' 387.

⁹² צבי פיירמן, מנהל מוקד "מענים", מכתב, 15 ביוני 2015.

לבקשתנו מסר מנהל המוקד נתונים על מספר הפניות שהתקבלו בו בכל אחת משנות פעילותו, בחלוקה לפי גיל הפונים. בתרשים שלהלן מפורטים נתוני הפניות.

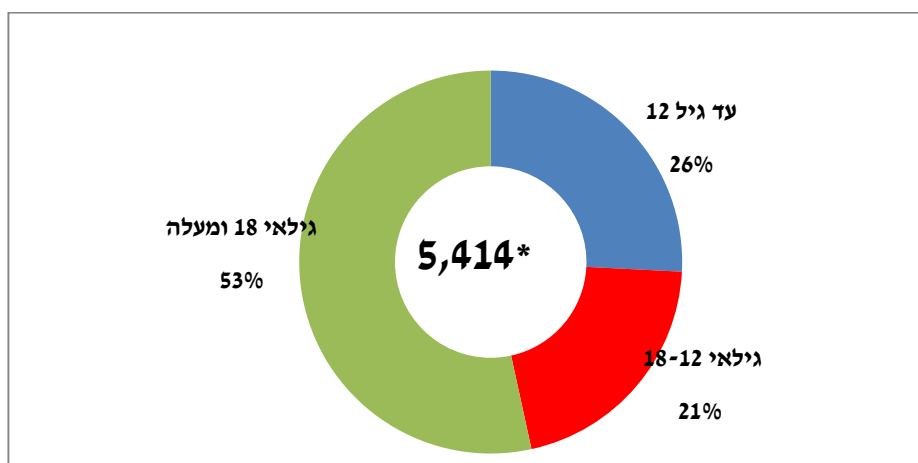
תרשים 3. מספר הפניות למוקד "מענים", 2005–2014⁹³

* החל בספטמבר 2005.

לפי התרשים, בשנתיים שלאחר ההתנתקות (2006-2007) היה מספר הפניות הגדול ביותר, יותר מ-700 פניות בכל אחת מהשנים. בשנים 2008-2009 חלה ירידה במספר הפניות, אולם לאחר מכן חלה עלייה מחודשת (קרוב ל-700 פניות בכל אחת מהשנים 2010-2011). בשלוש השנים האחרונות לפעילות המוקד חלה ירידה חדה במספר הפניות, ובשנת 2014 היה מספרן 218 בלבד. נדגיש כי אין להסיק מנתוני השנים האחרונות על ירידה בביקוש לשירותי המוקד, שכן אפשר שהירידה קשורה גם לצמצום יכולת ההיענות של המוקד. כאמור, לדברי מנהל המוקד, מאז המעבר של מינהלת "תנופה" למשרד הבינוי (בשנת 2013) היו עיכובים וקשיים בתשלומים על עבודת המוקד.

תרשים 4. התפלגות הפניות לפי גיל הפונים, 2005–2014

* במספר הכולל של הפניות נכללות כ-800 פניות חוזרות של פונים, ומכאן שמספר הפונים (נפשות) היה 4,600.

לפי התרשים, כמחצית מהפניות היו של בוגרים גילאי 18 ומעלה, ומחציתן היו של קטינים. מפניות הקטינים יותר ממחצית היו של ילדים עד גיל 12, והשאר של גילאי 12-18.

⁹³ בתרשים זה מוצג מספר הפניות המוחלט בכל שנה, בלי להביא בחשבון את שיעורן בכלל אוכלוסיית המפונים. במשך השנים אוכלוסייה זו התרחבה, בריבוי טבעי.

הכנסת

מרכז המחקר והמידע

9. רווחה

הטיפול היומיומי ברווחת המפונים הוטל על מחלקות הרווחה והשירותים החברתיים של הרשויות המקומיות הקולטות. במסגרת זו הפעילה הממשלה מערך מיוחד לסיוע כספי לרשויות הקולטות בעבור טיפולן במפונים. נוסף על תקציב זה, שניתן בעבר על-ידי מינהלת "תנופה", העבירו משרדי ממשלה אחרים – ובראשם משרד הרווחה ומשרד החינוך – תקציבי סיוע מיוחדים נוספים לרשויות שקלטו מפונים. ועדת החקירה הממלכתית מצאה קשיים ועיכובים בהעברת התקציבים, הן של המדינה והן של הרשויות, וגם קהילות שלא השתמשו במשאבים שהוקצו להן.⁹⁴

ממשרד הרווחה והשירותים החברתיים נמסר כי הוא מציע למי שפנו בתוכנית ההתנתקות טיפול מיוחד וממוקד, והוקצו לנושא זה תקנים ותקציבים ייחודיים. סך תקציב המשרד שהוקדש לכך בשנת 2014 היה כ-3.27 מיליון ש"ח, בחלוקה שלהלן:

טבלה 3: תקציב משרד הרווחה והשירותים החברתיים לטיפול במפונים (באלפי ש"ח), בחלוקה למחוזות, 2014⁹⁵

תל-אביב והמרכז**	ירושלים	הדרום*	
295.0	119.2	600.0	תקני כוח-אדם
45.1	156.3	600.0	מסגרות לילדים
82.9	161.9	320.0	עובדים קהילתיים
51.8		150.0	טיפול בנוער ובצעירים
161.9	127.9		חוסן ופיתוח קהילתי
104.5	240.0		צרכים מיוחדים
741.2	805.4	1,670.0	סך הכול

*- עיקר הטיפול במפונים מתמקד במועצה אזורית חוף אשקלון.
**- עיקר הטיפול במפונים מתמקד במועצה אזורית נחל שורק.

לפי משרד הרווחה והשירותים החברתיים, הסיוע שניתן באמצעות מחלקות הרווחה מתמקד הן בטיפול במעבר לדיור הקבע והן בטיפול בקבוצות אוכלוסייה שידן אינה משגת מעבר לדיור קבע. התוכניות הטיפוליות כוללות בין היתר: טיפול פרטני, טיפול משפחתי וטיפול ברמה הקהילתית, פתיחת מסגרות לילדים, תוכניות טיפול בבני-נוער, השמה ותעסוקה – שילוב משפחות רווחה בתעסוקה, שיקום באמצעות תעסוקה ותכנון תקציבי של משפחות. בתשובת המשרד על פנייתנו הודגש כי מדובר במתווה שגובש עם משרד האוצר, והוא משתנה עם הזמן ממתן מענה ברמת הפרט והמשפחה לסיוע ברמת הקהילה.

⁹⁴ אסף ויניגר ופלורה קוד דבידוביץ', דין-וחשבון ועדת החקירה הממלכתית בנושא טיפול הרשויות המוסמכות במפוני גוש-קטיף וצפון השומרון: יישום המלצות הוועדה, מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 22 ביוני 2011, עמ' 37-38.

⁹⁵ ענת שגב, מרכזת הקשר כנסת-ממשלה, משרד הרווחה והשירותים החברתיים, מידע על מצבם של המפונים בתוכנית ההתנתקות, 22 ביולי 2015.

לפי מינהלת "תנופה", נציגי המינהלת מלווים את גורמי הרווחה ברשויות המקומיות באופן שוטף, ותקציבי העובדים הסוציאליים והעבודה השוטפת אצל גורמי הרווחה מסובסדים בחלקם על-ידי המדינה עד סוף שנת 2015.⁹⁶

ממשרד הרווחה והשירותים החברתיים נמסר כי תקנים נוספים ניתנו בעבר בהיקף מצומצם לרשויות אריאל, עמק חפר, נחל שורק, גן רווה ושומרון. תקנים אלה הופחתו עד גריעה מלאה בתחילת שנת 2013, למעט בגן רווה ובנחל שורק. בטבלה שלהלן מפורטים התקנים הניתנים בכל המחוזות לטיפול במפוני ההתנתקות עד סוף שנת התקציב 2015:

טבלה 4: תקני כוח-אדם לרשויות מקומיות לטיפול במפוני ההתנתקות עד סוף שנת 2015⁹⁷

מחוז	מועצה אזורית	תקני סוציאליים לפרט - התנתקות	תקני סוציאליים לקהילה - התנתקות	סך כל התקנים לרשויות המקומיות
ירושלים	לכיש		1	1
תל-אביב	נחל שורק	1.75	0.53	2.28
הדרום	חוף אשקלון	4.5	2	*6.5
	מרחבים		0.5	*0.5

*- סך הכול שבעה תקנים במחוז הדרום.

בשיחה עם מנהלת מחלקת הרווחה במועצה אזורית נחל שורק הוסבר כי הטיפול במפונים שהמועצה מציעה השתנה לאורך השנים ועבר מטיפול פרטני מאוד לליווי קהילתי והכוונה, תוך סיוע בגיבוש זהות קהילתית והנהגה חינוכית (באופן התואם את תיאור משרד הרווחה והשירותים החברתיים). אשר לתקנים הנוספים שקיבלה המועצה, צפוי כי אלו ישמשו אותה עד אוקטובר 2015. לדברי מנהלת מחלקת הרווחה, הפחתת תקני כוח-האדם תקשה את עבודת מחלקת הרווחה כולה, ואת הטיפול בקהילות המפונים בפרט, שכן המפונים ימשיכו להתמודד עם קשיים שהועצמו עם הפינוי. מהיישובים והקהילות שעברו למועצה אזורית נחל שורק רק ביישוב נצר-חזני, שנוסד לפני כשנה, המועצה מממנת רכז קהילה, והיקף השירותים העתידיים אינו ברור.⁹⁸

9.1. תקני רבנים

בשנים האחרונות תוקצבו 12 תקני רבנים באתרי הדיור הזמני, כתקנים זמניים – תקצוב מחדש מדי שנה בשנה. לפי מינהלת "תנופה", בשנת 2015, עם מעבר רוב המפונים ליישובי קבע, הועבר התקציב לבסיס תקציב המשרד לשירותי דת, אולם כל עוד לא אושר תקציב המדינה, המשרד לשירותי דת ממשיך לתקצב את הרבנים באופן זמני. עם אישור תקציב המדינה יוכל המשרד לשירותי דת לצאת למכרזים לתקצוב רבני

⁹⁶ לפי החלטת הממשלה מס' 438, [היערכות הממשלה להשלמת הטיפול במפוני גוש-קטיף וצפון השומרון לאור סיום פעילותה של מינהלת "תנופה"](#), 23 ביוני 2013. ראו: מנחם גרנית, מנהל אגף בכיר "תנופה", משרד הבינוי, [מידע על מצבם של מפוני גוש-קטיף](#), מכתב, 22 ביוני 2015.

⁹⁷ ענת שגב, [מרכזת הקשר כנסת-ממשלה](#), משרד הרווחה והשירותים החברתיים, [מידע על מצבם של המפונים בתוכנית ההתנתקות](#), 22 ביולי 2015.

⁹⁸ יסכה אברגיל, [מנהלת מחלקת רווחה](#), מועצה אזורית נחל שורק, שיחת טלפון, 23 ביוני 2015.

קבע ולסיים בכך את הטיפול בנושא רבני גוש-קטיף.⁹⁹ לפי ועד המתיישבים, ההחלטה מי יהיה הרב החדש צריכה להתקבל על-ידי הקהילה, והיא שתקבע אם ימשיך את עבודתו הרב מגוש-קטיף או שייבחר רב חדש.¹⁰⁰

10. מקורות

חקיקה

- חוק יישום תוכנית ההתנתקות, התשס"ה-2005.
- חוק יישום תוכנית ההתנתקות (תיקון מס' 2), התש"ע-2010.
- חוק יישום תוכנית ההתנתקות (תיקון מס' 3), התשע"א-2011.
- חוק יישום תוכנית ההתנתקות (תיקון מס' 4), התשע"א-2011.
- חוק לקידום יישובם של מפוני גוש-קטיף, חבל-עזה וצפון השומרון, התשס"ח-2008.
- חוק מינהל מקרקעי ישראל (תיקון מס' 7), התשס"ט-2009.

מסמכי הכנסת

- ביטון אילן, [תוכנית ההתנתקות מחבל-עזה ומיישובים בצפון השומרון – אומדן עלות](#), מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 31 בינואר 2010.
- ויינגר אסף וקוד דבידוביץ' פלורה, [דין-וחשבון ועדת החקירה הממלכתית בנושא טיפול הרשויות המוסמכות במפוני גוש-קטיף וצפון השומרון: יישום המלצות הוועדה](#), מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 22 ביוני 2011.
- סיעות הליכוד והבית היהודי, [הסכם קואליציוני לכינון הממשלה ה-34, בין סיעות הליכוד והבית היהודי](#), 7 במאי, 2015.
- סיעות הליכוד – ישראל ביתנו והבית היהודי, [הסכם קואליציוני לכינון הממשלה ה-33 בין סיעות הליכוד – ישראל ביתנו והבית היהודי](#), 15 במרס 2013.

פסיקה

- עא 7703/10.
- עעמ 7792/09.
- עעמ 7275/10.
- עעמ 5091/12.
- עעמ 8558/13.

---

⁹⁹ מנחם גרנית, מנהל אגף בכיר "תנופה", משרד הבינוי, מידע על מצבם של מפוני גוש-קטיף, מכתב, 22 ביוני 2015.

¹⁰⁰ חגית ירון, חברת ועד מתיישבי גוש-קטיף, דוא"ל, 23 ביולי 2015.

מסמכים ממשלתיים

- ועדת החקירה הממלכתית בנושא טיפולן של הרשויות המוסמכות במפוני גוש-קטיף וצפון השומרון, [דוח ועדת החקירה הממלכתית בנושא טיפולן של הרשויות המוסמכות במפוני גוש-קטיף וצפון השומרון](#), 6 ביוני 2010.
- יחיאלי אמציה, רע"ן תלמידים, נוער, חיילים ובוגרים במינהלת "תנופה", [תמונת מצב תלמידים, נוער ובוגרים](#), 28 ביולי 2014.
- יחיאלי אמציה, רע"ן תלמידים, נוער, חיילים ובוגרים במינהלת "תנופה", [תמונת מצב תלמידים, נוער ובוגרים](#), 7 ביוני 2015.
- מזכירות הממשלה, [החלטה מס' 3560: סיכום המתווה הכולל ליישום המלצות ועדת החקירה הממלכתית בנושא טיפולן של הרשויות המוסמכות במפוני גוש-קטיף וצפון השומרון, מסמך סיום תביעות לפיצויים וסיום פעולתה של מינהלת "תנופה" במשרד ראש הממשלה](#), 31 ביולי 2011.
- מזכירות הממשלה, [שינוי כינוי המינהלה לסיוע למתיישבי חבל-עזה וצפון השומרון מ"מינהלת סל"ע" למינהלת "תנופה"](#).
- מזכירות הממשלה, [העברת סמכויות ושטח פעולה – חוק יישום תוכנית ההתנתקות, התשס"ה-2005](#), 14 ביוני 2015.
- מזכירות הממשלה, [החלטה מס' נתק/4 של ועדת שרים לעניין הסיוע למתיישבים והסדרת התיישבות חלופית בגין ביצוע תוכנית ההתנתקות](#), 17 בפברואר 2014.
- מזכירות הממשלה, [החלטה מס' נתק/7 של ועדת שרים לעניין הסיוע למתיישבים והסדרת התיישבות חלופית בגין ביצוע תוכנית ההתנתקות](#), 21 ביולי 2014.
- מזכירות הממשלה, החלטת הממשלה מס' 4328, 14 בדצמבר 2008.
- מזכירות הממשלה, החלטת הממשלה מס' 565, 12 ביולי 2009.
- מזכירות הממשלה, החלטת הממשלה מס' 2377, 4 בנובמבר 2011.
- מזכירות הממשלה, החלטת הממשלה מס' 5240, 22 בנובמבר 2012.
- מזכירות הממשלה, החלטת הממשלה מס' 438, [היערכות הממשלה להשלמת הטיפול במפוני גוש-קטיף וצפון השומרון לאור סיום פעילותה של מנהלת "תנופה"](#), 23 ביוני 2013.
- מזכירות הממשלה, [הודעת מזכיר הממשלה בתום ישיבת הממשלה](#), 15 בנובמבר 2009.
- מזכירות הממשלה, החלטה מס' 3560, [סיכום המתווה הכולל ליישום המלצות ועדת החקירה הממלכתית בנושא טיפולן של הרשויות המוסמכות במפוני גוש-קטיף וצפון השומרון, מסמך סיום תביעות לפיצויים וסיום פעולתה של מינהלת "תנופה" במשרד ראש הממשלה](#), 31 ביולי 2011.
- מינהלת "תנופה", [סטטוס "תנופה" למרכז המידע בכנסת](#), דוא"ל, 16 ליולי 2015.
- מינהלת "תנופה", [מצגת](#), 27 מאי 2015.

- משרד האוצר, [הצעת תקציב לשנת הכספים 2015](#) : משרד ראש הממשלה והסעיפים הצמודים לו, נובמבר 2014.
- משרד האוצר, [מערכת שאילתות מקוונת לתקציב המדינה וביצועו](#), תאריך כניסה: 20 ביולי 2015.
- משרד העלייה והקליטה, [מבחנים ונוהל עבודה למתן תמיכות של משרד העלייה והקליטה ברשויות המקומיות עבור הפעלת תוכניות לקליטה בקהילה](#), 2015.

ספרים ומאמרים

- ועד מתיישבי גוש-קטיף, [לוקחים אחריות עד הסוף](#) : נקודות לקביעת סוף טיפול באנשי גוש-קטיף לקראת ציון עשר שנים לעקירה, ינואר 2015.
- ועד מתיישבי גוש-קטיף, [תמונת מצב](#) : עשר שנים לעקירה, יולי 2015.

שיחות טלפון, פגישות ומכתבים

- אברגיל יסכה, מנהלת מחלקת רווחה, מועצה אזורית נחל שורק, שיחת טלפון, 23 ביוני 2015.
- אלימלך מוטי, אחראי תחום דיור זמני, מינהלת "תנופה", פגישה, 8 ביוני 2015.
- גרנית מנחם, מנהל אגף בכיר "תנופה", משרד הבינוי, [מידע על מצבם של מפוני גוש-קטיף](#), מכתב, 22 ביוני 2015.
- יחזקאלי איתי, כלכלן ראשי, מרכז ההשקעות, משרד הכלכלה, שיחת טלפון, 22 ביולי 2015.
- ירון חגית, חברת ועד מתיישבי גוש-קטיף, דוא"ל, 23 ביולי 2015.
- ירון חגית, חברת ועד מתיישבי גוש-קטיף, שיחת טלפון, 23 ביולי 2015.
- ירמונוק סופיה, ממלאת-מקום מתאמת פעולות כנסת-ממשלה, משרד החינוך, דוא"ל, 21 ביולי 2015.
- כהן מיכל, מנכ"לית משרד החינוך, מכתב, 20 ביולי 2015.
- כהן מירי, מנהלת תחום בכיר שירותי הצלה ועזרה ראשונה, משרד הבריאות, מכתב, 21 בפברואר 2011.
- כהן מירי, מנהלת תחום בכיר שירותי הצלה ועזרה ראשונה, משרד הבריאות, מכתב, 17 ביוני 2015.
- לוי גיודי, עמותת "תעסוקטיף", שיחת טלפון, 17 ביוני 2015.
- מינהלת "תנופה", [סטטוס "תנופה" – למרכז המידע בכנסת](#), דוא"ל, 16 ליולי 2015.
- פיירמן צבי, מנהל מוקד "מענים", מכתב, 15 ביוני 2015.
- רענן קהת, מנכ"ל עמותת "תעסוקטיף", [מידע על מצבם של המפונים בתוכנית ההינתקות](#), מכתב, 22 ביולי 2015.

- שגב ענת, מרכזת הקשר כנסת-ממשלה, משרד הרווחה והשירותים החברתיים, מידע על מצבם של המפונים בתוכנית ההתנתקות, 22 ביולי 2015.
- שוחט גבי, סגן בכיר לחשבת הכללית, משרד האוצר, מינהלת פינוי האתרים הזמניים – תיאור פעילות, מכתב, 26 ביולי 2015.

